

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра іспанської і новогрецької філології та перекладу

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему:

**«ОСОБЛИВОСТІ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ІСПАНСЬКОЇ
ДІАЛЕКТАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ»**

Студентки групи Ммлі 01-23
спеціальність 035 Філологія.
спеціалізація 035.05 Романські мови і літератури
(переклад включно), перша – іспанська
освітньо-професійна програма
Сучасні лінгвістичні і перекладознавчі студії та
міжкультурна комунікація (іспанська мова і друга
іноземна мова)

Гріх Софії Віталіївни

Науковий керівник:
доктор філологічних наук,
Данилич В.С.

Допущено до захисту

«___» _____ року

Завідувач кафедри

_____ *Залеснова О. В.*

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA DE UCRANIA
UNIVERSIDAD LINGÜÍSTICA NACIONAL DE KYIV
Departamento de Filología Hispánica y Neogriega y Traducción

TRABAJO FINAL DE MÁSTER

sobre el tema

«PECULIARIDADES Y FORMAS DE FORMACIÓN DEL
VOCABULARIO DIALECTAL ESPAÑOL»

Sofia Hrih

Estudiante del grupo Mmli 01-23

Facultad de Filología Románica
y Traducción

Educaciónn presencial

Especialidad **035 Filología.**

Lenguas y literaturas románicas
(traducción incluida), primera
lengua – española

Tutora académica:

PhD en Filología,

V. Danylych

РЕЗЮМЕ

Темою магістерської роботи є особливості та шляхи формування іспанської діалектальної лексики. Дослідження було проведене на прикладі мексиканських, аргентинських та андалузських діалектальних варіацій.

У першому розділі роботи визначено основні лінгвістичні терміни та поняття, важливі для розуміння роботи, а також надано загальну характеристику корінним мовам Латинської Америки та Іспанії. У другому розділі описуються фонетичні, граматичні та лексичні особливості мексиканського, аргентинського та андалузського діалектів, а також короткі історичні відомості, важливі для розуміння контексту розвитку цих діалектів.

У ході дослідження були описані спільні риси між досліджуваними діалектами, які доводять важливість ролі андалузської говірки у формуванні сучасної діалектальної лексики Центрально- та Південноамериканського континенту. Було виявлено, що корінні (індіанські) американські мови вплинули більшою мірою на лексику американських діалектів та відіграли меншу роль у формуванні граматичних та синтаксичних особливостей латиноамериканських діалектів.

Ключові слова: *діалект, соціолект, індіанські мови, кастильська мова, ріоплатський діалект.*

RESUMEN

El tema de la tesis de maestría es Peculiaridades y formas de formación del vocabulario dialectal español. El estudio se realizó a partir del ejemplo de las variantes dialectales mexicana, argentina y andaluza.

En la primera sección del trabajo se definen los principales términos y conceptos lingüísticos importantes para la comprensión del trabajo, así como se ofrece una descripción general de las lenguas indígenas de América Latina y España. La segunda sección describe los rasgos fonéticos, gramaticales y léxicos de los dialectos mexicano, argentino y andaluz, así como una breve información histórica importante para comprender el contexto del desarrollo de estos dialectos.

El estudio describe los rasgos comunes entre los dialectos estudiados, que demuestran la importancia del papel del dialecto andaluz en la formación del vocabulario dialectal moderno del continente centroamericano y sudamericano. Se ha comprobado que las lenguas indígenas de América han influido en mayor medida en el vocabulario de los dialectos americanos y han desempeñado un papel menor en la formación de los rasgos gramaticales y sintácticos de los dialectos latinoamericanos.

Palabras clave: dialecto, sociolecto, lenguas indígenas americanas, el castellano, dialecto rioplatense.

ЗМІСТ

РЕЗЮМЕ	3
RESUMEN	4
ЗМІСТ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	10
1.1. Поняття діалекту, соціолекту та літературної мови	10
1.2. Корінні мови Латинської Америки та їх важливість у вивченні іспанської діалектології	15
1.3. Мовна стан сучасної Іспанії	23
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ІСПАНСКИХ ДІАЛЕКТІВ	28
2.1. Аналіз мексиканських діалектів	28
2.2. Аналіз аргентинських діалектів	37
2.3. Аналіз андалузського діалекту	50
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	63
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	72

ВСТУП

Магістерська робота присвячена дослідженню особливостей та шляхів формуванню іспанської діалектальної лексики, оскільки іспанська є однією з найбільш поширених мов у світі, якою розмовляють на кількох континентах. Така географічна особливість розповсюдження іспанської мови не могла не вплинути на її діалектальне різноманіття, що є об'єктом дослідження багатьох наукових праць. Іспанські діалекти розвивались у контексті яскравих історичних подій та багатой культури різних народів, що великою мірою збагачує іспанську мову. Сучасні мовознавці зробили певний внесок у дослідження іспанських діалектів на території Піренейського півострова, проте існує досить обмежена кількість матеріалів про діалектальну лексику на території Латинської Америки українською мовою.

Так, велика частина даної роботи присвячена дослідженню латиноамериканських діалектів, у якій також підкреслюється важливість розуміння ролі корінних мов Латинської Америки у їх формуванні. Однак, у роботі також розкривається історія формування андалузського діалекту, оскільки він відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні діалектів латиноамериканських: вони розвивались не лише під впливом індіанських мов, а також у вже сформованих на той час різноманітних діалектів Іспанії. Оскільки іспанські завойовники, що прибули на Американський континент походили переважно з півдня Піренейського півострова, сучасні латиноамериканські діалекти мають велику кількість рис південних діалектів Іспанії, а саме андалузського.

Актуальність теми. Іспанська мова є однією з найбільш поширених мов світу, якою розмовляють понад 500 мільйонів людей на всіх континентах. Проте, попри спільну основу, мова в різних регіонах світу, особливо в Іспанії та Латинській Америці, демонструє значну варіативність. Ця варіативність стосується не лише фонетики та граматики, але й лексики, що формується під впливом соціальних, історичних і культурних факторів. Дослідження

діалектальної лексики іспанської мови є важливим для розуміння процесів мовної еволюції та регіональних особливостей, що відображають історичні процеси, вплив інших мов та культурні відмінності між іспаномовними регіонами. Актуальність дослідження обумовлена тим, що вивчення діалектальної лексики допомагає не лише зберегти мовне багатство і різноманітність, але й краще зрозуміти динаміку розвитку сучасної іспанської мови та її варіантів.

Мета дослідження полягає в тому, щоб дослідити особливості формування іспанської діалектальної лексики в Іспанії та Латинській Америці, виявити основні фактори, що впливають на ці процеси, а також проаналізувати шляхи розвитку діалектних лексичних варіацій. Особлива увага приділена аналізу мовних контактів, історичних умов та соціальних чинників, що зумовлюють розвиток діалектних варіантів мови.

Завдання дослідження полягає в наступному:

1. Визначити теоретичні основи вивчення діалектології та діалектальної лексики;
2. Дослідити історичні фактори, що вплинули на формування діалектів іспанської мови;
3. Проаналізувати такі діалектні групи Іспанії та Латинської Америки: мексиканська, аргентинська та андалузька;
4. Визначити специфіку діалектальної лексики в різних регіонах і дослідити її залежність від соціальних і культурних факторів.

Об'єкт дослідження — діалектна лексика іспанської мови, що вживається в Мексиці, Аргентині та Андалусії.

Предмет дослідження — особливості формування, вживання та розвитку діалектальної лексики в іспанських діалектах, а також вплив історичних і культурних факторів на її розвиток.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження використовуються різні методи, серед яких:

- Описовий метод для аналізу діалектальних варіацій лексики.
- Порівняльний метод для вивчення відмінностей між діалектами Іспанії та Латинської Америки.
- Метод опитування: було опитано мовців вищезазначених діалектів, аби дізнатися про їх сучасний стан сленг та соціолекти..

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному аналізі діалектальної лексики іспанської мови з використанням зіставного методу та методу інтерв'ювання. Було здійснено зіставне дослідження діалектної лексики в іспанських та латиноамериканських діалектах з урахуванням їхнього історичного формування та сучасних тенденцій розвитку. Результати дослідження дозволять глибше зрозуміти процеси лексичної диференціації іспанської мови в глобальному контексті та специфіку розвитку її діалектних варіантів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані в навчальних програмах для викладання іспанської мови, зокрема її діалектних варіантів. Вони також матимуть практичне застосування в лексикографії для укладання словників іспанських діалектів, а також у міжкультурній комунікації, де важливо враховувати регіональні лексичні особливості. Отримані результати можуть бути використані як основа для подальших досліджень у царині іспанської діалектології, зокрема для аналізу впливу глобалізації на розвиток діалектної лексики.

Таким чином, це дослідження є певним внеском у вивчення лінгвістичного різноманіття іспанської мови, сприяючи збереженню мовного багатства і кращому розумінню діалектальних відмінностей у межах одного з найбільш поширених мовних просторів світу.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів із висновками до кожного з них та загальних висновків, списку джерел та двох резюме.

У вступі зазначається актуальність теми, мета, об'єкт, предмет та методи дослідження, наукова новизна одержаних результатів та практичне значення наукових результатів.

У *першому розділі* надаються теоретичні засади даного дослідження, а саме: розкривається визначення понять «діалект», «соціолект», «літературна мова», тема важливості розрізнення діалекту від мови, важливість врахування політичного та культурного контекстів при дослідженні цих термінів; важливість корінних мов Латинської Америки та їх вплив на іспанську діалектологію, надаються загальні відомості про індіанські мови та їх класифікація, а також важливість мов Піренейського півострова та їх роль у формуванні іспанських діалектів.

У *другому розділі* розглядаються особливості іспанських діалектів, таких як мексиканський, аргентинський та андалузський. Досліджуються фонетичні, граматичні, морфологічні, синтаксичні та лексичні відмінності кожного з них, надається загальна характеристика. Опрацьована наукова література, довідкова література та словники.

У висновках підбиваються підсумки усієї роботи.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Поняття діалекту, соціолекту та літературної мови

Діалект — різновид мови, що є частиною національної мови, але не підпорядковується нормам літературної мови. В українській лінгвістиці часто ототожнюється з говором.

Діалекти поділяють на дві групи: територіальні та соціальні. Наявність власних граматичних, лексичних, семантичних, словотвірних та фонетичних систем відрізняють територіальні діалекти від соціальних. Структурний зв'язок територіальних діалектів наступний:

мова → *супрдіалект* → *діалект* → *субдіалект* [77].

Незважаючи на це, у популярних джерелах інформації тонкощі останніх трьох опускаються, і поняття діалекту зводиться до єдиного терміну. Так, надалі у роботі термін «діалект» застосовуватиметься за аналогічним принципом.

На відміну від літературної мови, діалект, як правило, не має сталої писемної системи та укладених граматичних правил, оскільки є втіленням розмовної мови. Загальноприйнятою думкою у лінгвістиці є те, що мова — мінливе явище, яке постійно перебуває у розвитку та змінюється в залежності від історичних та культурних умов. Не буде помилкою припускати, що це твердження стосується саме розмовної мови, адже літературний стандарт набагато більш негнучкий та видозмінюється виключно «штучним» шляхом, тобто лише за свідомого втручання людини. Так, діалект — природна частина національної мови.

Явище діалекту з початку зародження лінгвістики як науки викликало неабияку полеміку серед дослідників: згідно з Ж. Жільєроном, одним із представників романської діалектологічної школи, діалектні явища можуть існувати лише в своїх чітко окреслених межах на мапі — ізоглосах, — та не можуть існувати як цілісна мовна система. Натомість дослідники Ф. Верде та Т. Фрінгіс доводили наявність ядра та периферії у діалектах.

Ускладнює розуміння поняття діалекту його невизначеність у суспільному житті, що викривлює його визначення в залежності від політичної повістки: наприклад, українська мова за часів Російської Імперії вважалась діалектом російської. Досі повстає питання межі мови та діалекту, незважаючи на те, що сучасні лінгвісти послуговуються певними правилами та стандартами, аби визначити, коли діалект «переростає» в мову. Тим не менш, зберігається статус-кво для таких діалектів як русинський, про становище якого у мовознавчих колах досі дебатують лінгвісти, однак схиляються до визнання його мовою. А Валенсійський діалект каталонської мови, наприклад, не має достатніх характеристик для того, аби вважатися незалежним від каталонської мови, проте серед місцевого населення є прийнятою думка про те, що це окрема мова.

Соціальний діалект — також різновид національної мови, проте від діалекту територіального його відрізняє соціальна обумовленість — соціальні діалектизми вживають у середовищі певних соціальних груп. Термін «соціальний діалект» часто ототожнюють з такими термінами як *жаргон*, *сленг* або *соціолект*. Окрім того, соціолекти відрізняються між собою лише на фразеологічному та лексичному рівнях, в той час як діалекти територіальні різняться на всіх мовних рівнях. Хоча науковиця О.С. Ядловська пише, що іноді соціолекти також послуговуються фонетичними, синтаксичними та морфологічними засобами для створення нової мовної системи [74, с. 590]. Детально соціолекти описує у своїй статті Л.Т. Масенко [77]. Виходячи із дослідження, соціальні діалекти можна поділити на такі групи:

- 1) *Класові соціолекти* — соціолекти, притаманні для певних економічних, кастових, релігійних та інших груп населення. Особливо характерні для країн із жорсткою ієрархією та чіткішим розмежуванням населення на класи;
- 2) *Професійні соціолекти* — лексика, властива представникам різних професій та роду діяльності (*грейд* – розподіл

спеціалістів ІТ за стажем, відповідно *джун* – молодший спеціаліст, *мідл* – спеціаліст тощо [14]);

- 3) Групові або корпоративні соціолекти — такі діалектизми, що виникають у певних групах людей, що є тісно між собою пов'язаними. Наприклад, у групах студентів, яких об'єднує спільне навчання або у певних субкультурах;
- 4) *Сленг* — один із найчисельніших різновидів соціолектів за соціально-віковою ознакою.

На відміну від професійного соціолекту, що вирізняється культивуванням традицій професії та стабільністю, сленг є особливо нестабільним явищем, адже відзначається динамікою системи. Хоча власне механізми творення слів є досить стабільними, сама лексика зникає так само легко, як і з'являється.

Варто зазначити, що цикл «життя» сленгу значно скоротився за останні два десятиліття у зв'язку з масовою диджиталізацією усіх освітніх, культурних та інших процесів і глобалізацією. Остання сприяє розширенню соціальної групи, що послуговується сленгом — сучасної молоді, — таким чином, сучасні молоді люди з більшості західних країн, включаючи Іспанію та Латинську Америку, спілкуються фактично єдиним жаргоном, також відомим як «сленг покоління Z».

Цей особливий жаргон зародився в США у афро-американській спільноті та відомий під аббревіатурою AAVE (англ. *African-American Vernacular English*), який також є яскравим прикладом *класового соціолекту*. Цей діалект вважався непрестижним у рідних Сполучених Штатах та протиставлявся літературному стандарту (*Standard English*), проте в останні роки завдяки поширенню у соціальних мережах AAVE користується популярністю серед сучасної молоді у багатьох країнах світу. Нова форма AAVE, більш поширена серед мас що належать до різних расових та національних груп і збагачується поза межами афро-американської спільноти, також відома під назвою «сленг покоління Z» (англ. *Gen Z slang*) саме через

те, що використовується переважно представниками цієї групи — молодими людьми, народженими у 2001 – 2010 роках [8].

Для того, аби краще зрозуміти явище діалекту, варто розглянути поняття Літературної мови, що йому протиставляється. Згідно з інформацією, що базується на загальних лінгвістичних принципах, а також на знаннях, що охоплюють вивчення літературної мови та її відмінностей від діалектів, літературна мова — це форма національної мови, яка стандартизована та використовується в офіційних сферах суспільного життя, таких як освіта, наука, література, законодавство, засоби масової інформації та інші. Вона відрізняється від розмовних діалектів або говірок чіткими нормами та правилами, що регулюють її граматику, лексику та вимову. Визначальні ознаки літературної мови наступні:

1. **Нормативність.** Літературна мова базується на чітко визначених нормах, які охоплюють вимову, правопис, граматику та словниковий склад. Ці норми є загальновизнаними і закріпленими у різних офіційних джерелах — словниках, граматиках, підручниках. Важливою ознакою літературної мови є її стійкість до змін, оскільки норми зберігають стабільність протягом тривалого часу.
2. **Кодифікованість.** Літературна мова підлягає кодифікації, тобто її норми зафіксовані в офіційних документах, таких як правописні словники, граматики або посібники. Завдяки цьому формується єдина система мови, що забезпечує взаєморозуміння між різними соціальними та регіональними групами.
3. **Функціональність.** Літературна мова виконує важливі функції в суспільстві. Вона є засобом офіційної комунікації у державних установах, судочинстві, науці, техніці та інших сферах, де необхідна чіткість і точність висловлювання. Крім того, літературна мова є основою літературних творів, що формує національну культуру.

4. **Універсальність.** Літературна мова є універсальним засобом комунікації для всіх носіїв певної мови незалежно від їхнього регіону або соціального статусу. Вона об'єднує різноманітні діалекти та говірки, сприяючи створенню єдиного національного мовного простору.

Процес формування літературної мови зазвичай пов'язаний із культурними та соціальними змінами в суспільстві. Наприклад, у європейських країнах розвиток літературних мов тісно пов'язаний із становленням національних держав у період пізнього середньовіччя та Відродження. В цей час літературна мова розвивається на основі одного з регіональних діалектів, який отримує особливий статус завдяки політичній або культурній важливості певного регіону.

В Іспанії, наприклад, літературна мова базується на кастильському діалекті, який почав домінувати в XV столітті в результаті політичного об'єднання країни. В Україні ж літературна мова почала формуватися в період національного відродження XIX століття на основі південно-східних діалектів.

Важливо розрізняти літературну мову і діалекти. Хоча літературна мова кодифікована та універсальна, діалекти є неофіційними формами мови, які використовуються в окремих регіонах. Діалекти є важливим культурним явищем, оскільки вони зберігають мовне багатство та різноманітність нації. Проте літературна мова забезпечує взаєморозуміння між носіями різних діалектів, виконуючи об'єднавчу роль.

1.2. Корінні мови Латинської Америки та їх важливість у вивченні іспанської діалектології

Іспанська мова, в іспаномовному світі більш znana як кастильська (*castellano*) через її походження з провінції Кастилія, сьогодні є однією з найбільш поширених мов. Згідно з дослідженнями, проведеними в останні роки важливими установами, відповідальними за викладання іспанської мови, нею володіють понад 500 мільйонів людей у всьому світі, серед яких понад 450 мільйонів розмовляють нею вільно, понад 50 мільйонів розмовляють нею з певними обмеженнями, а навчаються майже 20 млн. [31]. Згідно з цими даними, іспанська вперше випереджає англійську, ставши другою *lingua franca* у світі, тобто 67% населення планети вже є іспаномовними.

Іспанська мова, яка почала поширюватися за межі Піренейського півострова в XV-XVI століттях, є офіційною мовою у таких двадцяти однієї країнах: Іспанії (Європа); Аргентина, Болівія, Колумбія, Коста-Ріка, Куба, Чилі, Еквадор, Гватемала, Гондурас, Мексика, Нікарагуа, Панама, Парагвай, Перу, Пуерто-Ріко, Домініканська Республіка, Сальвадор, Уругвай і Венесуела (Америка); та Екваторіальна Гвінея (Африка). Іспанська також є мовою національних меншин у частині Сполучених Штатів, а також в Ізраїлі та на Філіппінах.

Така велика кількість країн, у яких розмовляють іспанською обумовлена імперським минулим Іспанії. Іспанська Імперія мала колонії не лише в Європі, а також у Північній та Південній Америці, Африці, Азії та Океанії. Завоювання чужих земель сприяло неминучим контактам кастильської мови з мовами корінного населення, що стало однією із рушійних сил розвитку іспанської діалектології. Найчастішим дискусіям піддається порівняння мови кастильської та американського варіанту іспанської. Незважаючи на те, що іспанська у кожній країні Латинської Америки має власні, притаманні лише їй особливості, надзвичайно часто у популярному дискурсі її об'єднують у єдину

«латинську іспанську», тому у даній роботі й надалі вживатиметься саме цей термін.

Україномовний простір пропонує досить мало інформації про корінні мови Американського континенту. У вітчизняній лінгвістиці досі послуговуються терміном «індіанські мови», хоча він не є адекватним з кількох причин: по-перше, термін «індіанський» у контексті Америки з'явився у наслідок історичної помилки, є занадто узагальненим по відношенню до американської культури та не відтворює усі її тонкощі; по-друге, цей же термін у контексті мов є досить умовним, тому що мови корінного американського населення надто різняться між собою і мають мало спільних рис. Однак, наразі даний термін є найбільш зрозумілим та вживаним для широкого загалу. Об'єднати американські мови в одну лінгвістичну групу й намагався антрополог та мовознавець із США, Дж. Грінберг. Науковець висунув так звану «америндську» гіпотезу, яка стверджує, що усі корінні американські мови (окрім мовної сім'ї на-дене, що поширена на півночі Америки), об'єднуються в єдину америндську макросім'ю. Тим не менш, його гіпотеза не отримала широкої підтримки [70].

Починаючи з XIX століття такі дослідники як Дж. Трамбул, А. Галлатін та Дж. Веслі Пауел розробляли класифікацію індіанських мов, проте класифікація останнього виявилась першою найбільш впливовою. Перелічені науковці займались переважно дослідженням індіанських мов Північної Америки, в той час як більш обширну класифікацію, що охоплювала як і Північну, так і Південну Америку, розробив Д. Брінтон. Натомість автором однієї з найсучасніших та найконсервативніших класифікацій є Т. Кауфман.

У цьому розділі роботи ми розглянемо загальну класифікацію корінних мов Латинської Америки, яку часто поділяють на регіони Месоамерика та Південна Америка. Отже, класифікація корінних мов у Месоамериці є наступною:

а) **Отомангейська** (ісп. *oto-mangue*) мовна сім'я, що поділяється на західно-отомангейську (*otomangue occidental*) та східно-отомангейську (ісп.

otomangue oriental). До першої належать групи ото-памі (ісп. *Oto-pameano*), чінантеко (ісп. *Chinantecano*), тлапанеко (ісп. *Tlapanecano*) і ч'япанек-манге (ісп. *Mangueano* або *chiapaneco-mangue*), в той час як до східної сім'ї входять групи пополока (ісп. *popolocano*), сапотеко (ісп. *zapotecano*), амуґо (ісп. *amuzgo*) та міштеко (ісп. *mixtecano*). Переважно ці мови поширені у Мексиці (а саме у штаті Оахака), а також у країнах як Коста-Рика та Нікарагуа. Сім'я налічує близько двадцяти чотирьох мов, з яких чотири вважаються мертвими [62];

б) **Тотонацька** (ісп. *totonaco-tepehua*) мовна сім'я поширена лише в Мексиці. Зазвичай у цій сім'ї виділяють лише дві мови, — тотонацьку та тепеуанську, проте більш загальноприйнятою думкою є сприйняття їх як двох груп діалектів, а саме: папантлський, центрально-північний, центрально-південний та місантлський діалекти тотонацької та тлачічілцький та веветлський діалекти тепеуанської мови [65];

в) **Маянська** (ісп. *maya*) мовна сім'я має добре задокументовану і прийняту в мовознавчих колах класифікацію та налічує тридцять дві мови. У маянській мовній сім'ї виділяють такі групи: уастецька (ісп. *huasteco*), юкатанська (ісп. *maya yucateco*), західна група, до якої входять чоланська (*cholan*), целталанські (ісп. *tzeltalano*) мови, а саме цоціль (*tzotzil*) та целталь (*tzeltal*), канхобальська (ісп. *kanjobal* або *q'anjob'al*). Східна група включає підгрупи кіче-мам (ісп. *quiché-mameano*), до якої входять успантецька (*uspanteco*) мова та мова кекчі (*kekchí*), група мам (ісп. *mameano*), до якої входять власне мова мам та агукатецька (*aguacateco*) мова, кіче (ісп. *quiche*), до якої входять мови кіче, ачі (*achí*), чакчікель (*chakchiquel*) та сіпакапенська (*sipacapense*) мови, та група поком (ісп. *poqom*), до якої входять мови покомчі (*poqomchí*) та покомам (*poqomat*). Маянські мови поширені у Мексиці та Гватемалі [59];

г) **Міхе-соке** (ісп. *Mixe-zoque*) поділяється на дві групи: міхе (*mixeano*) та соке (*zoqueano*), що в свою чергу поділяються на підгрупи згідно з їх

географічним розташуванням. Мовами міхе-соке послуговуються на півдні Мексики [61];

г) **Місумальпанська** (ісп. *misumalpa*). Назва цієї мовної сім'ї утворилася від перших складів назв основних її трьох мов міскіто (ісп. *mizquito*), сумо (ісп. *suti*) та матагальпан (ісп. *matagalpa*). міскіто є окремою мовою, на яку мали значний вплив деякі європейські мови, як от німецька, нідерландська та англійська. Останні дві групи часто об'єднують в одну — *сумальпа*, оскільки вони мали спільне походження. Окрім того, більшість мовців останньої переходять на міскіто, що зменшує кількість мовців сумальпа [60].

Розподіл мовних сімей у Південній Америці наступний:

а) **Чибчанська** (ісп. *chibcha*) мовна сім'я є перехідною між Мезоамерикою та Південною Америкою. Поширена у таких країнах як Колумбія, Коста-Ріка, Гондурас, Нікарагуа, Панама та Венесуела. Згідно з мовознавцем А. Констенла Уманья, в межах цієї родини виділяють такі групи: магдаленська (ісп. *magdalénico*), вотична (ісп. *vótico*), істмічна (ісп. *ístmico*) [58];

б) **Аравацька** (ісп. *arahuac* або *arawak*) мовна сім'я поширена в Південній Америці та Карибському регіоні. Е. Рамірес розробив нову класифікацію аравацьких мов у 2020 році, згідно з якою вони поділяються на такі групи: хапура-колумбія (*awarak japure-colombiano*), мови з регіону Альто Оріноко (*awarak del Orinoco*), укаяльська група (*awarak del bajo Ucayali*). [56];

в) **Карибська** (ісп. *caribe*) мовна сім'я представлена на півночі Південної Америки та в Карибському регіоні. Включає континентальні мови (ісп. *lenguas continentales*) і острівні мови (ісп. *lenguas insulares*), зокрема галібі (ісп. *galibi*) та яуаро (ісп. *yauraro*) [57];

г) **Туканоанська** (ісп. *tucano*) мовна сім'я розташована в Амазонському басейні, а саме в таких країнах як Бразилія, Колумбія, Перу та Еквадор. До неї входять західна і східна групи, зокрема тукано та десана (ісп. *desana*) [67];

д) **Кечуанська** (ісп. *quechua*) мовна сім'я охоплює мови Андського регіону. Є офіційною мовою в Перу, Болівії, Колумбії та Еквадорі. Також

поширена в Аргентині та Чилі. Групи включають північну, центральну та південну кечуанську групи [64];

е) **Аймарська** (ісп. *aimara*, іноді *aru* або *jaqi*) мовна сім'я поширена в Андах, особливо в Болівії та Перу. Мовні групи включають північну та південну аймарські мови [55];

ж) **Паноанська** (ісп. *pano*) мовна сім'я зустрічається в таких країнах Амазонії як Болівія, Бразилія та Перу. Основні групи: ямінава (ісп. *yaminawa*), що налічує дев'ять мов, чакобо (*chacobo*) — шість мов, капанава (*sapanawa*) — сім мов. Окрім того, серед мов пано є ще вісім мов, які не належать до попередніх трьох груп [63];

з) **Же** (ісп. *jê*) мовна сім'я поширена в центральній та південній Бразилії. Групи: північно-східна, північно-західна, центральна та кайнганг (*kaingáng*) [69];

и) **Тупійська макрородина** (ісп. *tupí*) охоплює мови Центральної та Східної Південної Америки, а саме Аргентини, Болівії, Бразилії, Колумбії, Парагваю, Перу та Французької Гвіани. Поділяється на групи: арікемська (*ariket*), що налічує дві мови, аветі (*awetí*), що включає в себе лише одну мову, юруна (*yuruna*) — три мови, маве-сатере (*mawé-sateré*) — одна мова, монде (*mondé*) — шість мов, мундуруку (*mundurukú*) — дві мови, пурубора (*puruborá*) включає лише одну мову, що вже майже вимерла; рамарама (*ramárama*) складалася з п'яти мов, із яких на сьогодні збереглася лише мова каро (*karo*), тупарі (*tuparí*) — п'ять мов. Остання група, тупі-гуарані (*tupí-guaraní*), є найбільшою, адже налічує аж 52 мови, поділені на вісім підгруп, додаючи одну некласифіковану. Основна мова — парагвайська (*guaraní*), якою розмовляє понад 6 мільйонів людей. [68].

Індіанські мови Північної та Південної Америки демонструють значну типологічну різноманітність, що відображається в різних структурних особливостях, включаючи порядок слів, граматичні категорії, і типи синтаксичних систем. Вони можуть бути класифіковані за морфологічними та

синтаксичними критеріями. Більшість індіанських мов мають аглютинативну або полісинтетичну морфологію.

Полісинтетичні мови характеризуються тим, що велика кількість морфем поєднуються в одне слово, яке може передавати ціле речення. Це характерно для мов, де одно слово може містити інформацію про підмет, об'єкт, час, аспект, та інші граматичні категорії.

Наприклад, мова науатль (*nahuatl*), більш відома к ацтецька мова, поширена в Месоамериці, також є полісинтетичною. Наприклад:

Niktemoa — я шукаю його/її

Це слово складається з трьох частин: *ni-* (я), *-k-* (об'єктне маркування), *-temoa* (шукати).

В той час як гуарані, поширена в Південній Америці (переважно в Парагваї), є аглютинативною мовою. Вона використовує суфікси, які додаються до основи, зберігаючи свої значення. Мова має чітку структуру, де кожен суфікс або префікс додається з конкретним значенням. Наприклад:

Aiprojái — я беру це

Тут *a-* означає "я", а *iprojái* — "взяти".

Rohayhi — я тебе люблю,

де *ro-* позначає першу особу однини, а *-hayhi* означає "любити".

Морфологічно гуарані є типово аглютинативною, оскільки кожен афікс додається до кореня без зміни основного значення слова.

Маянські мови Месоамерики, як-от юкатанська, також мають аглютинативну структуру, де граматичні значення додаються до кореня шляхом суфіксації або префіксації. Наприклад:

In wíinik — мій чоловік,

де *in-* — займенник першої особи однини, а *wíinik* — "чоловік".

Ko'ox — пішли, давай підемо,

де *ko'* — префікс, що вживається для заохочення до дії (як *давай* в українській чи *let's* в англійській мовах), *ox* — "іти".

Маянські мови також відзначаються складними морфологічними системами для позначення часових, аспектуальних та модальних категорій.

Чибчанські мови Південної Америки також демонструють цікаві риси аглютинативної морфології. До них належать мови, як-от муїска, куди додаються афікси для позначення граматичних значень.

Аглютинативні мови характеризуються тим, що кожна морфема має окреме значення і додається до основи без зміни самої основи. Морфеми можуть легко комбінуватися, створюючи складні слова, але при цьому кожна частина слова зберігає своє окреме значення.

До прикладу, аглютинативними є кечуанські мови. У них граматичні категорії виражаються за допомогою суфіксів, які послідовно додаються до кореня слова.

Wasiyki — твій дім,

Де *wasi* — "дім", *-yki* — "твій".

Wasi-ta rini — я йду додому,

Де *wasi* — "дім", *-ta* — знахідний відмінок, *rini* — "йду".

Полісинтетичні та аглютинативні мови в індіанських спільнотах Месоамерики та Південної Америки представляють різні підходи до вираження граматичних значень. Полісинтетичні мови, як науатль, можуть об'єднувати багато граматичних категорій в одне слово, тоді як аглютинативні мови, як кечуа та аймара, додають суфікси послідовно, зберігаючи чітку структуру кожного елемента.

Порядок слів у багатьох індіанських мовах є досить вільним, хоча переважає структура *підмет—додаток—присудок*, як це спостерігається,

наприклад, у мові кечуа. Проте, у деяких мовах порядок слів залежить від граматичних відносин, а не фіксованого синтаксису.

Різноманітність індіанських мов Південної Америки є значним чинником у дослідженні лінгвістичного різноманіття регіону. Велика кількість цих мов, свідчить про багатовікову культурну і мовну історію корінних народів континенту. Кожна з цих мов зберігає унікальні граматичні структури, фонетичні системи та лексичні риси, що ускладнюють загальне вивчення іспанської як універсальної мови спілкування в регіоні. З іншого боку, ці корінні мови мали суттєвий вплив на іспанську в Латинській Америці, що проявляється у великій кількості запозичень, особливо у сферах побуту, флори і фауни.

Таким чином, вивчення індіанських мов є важливою частиною дослідження іспанської діалектології, оскільки ці мови сприяли розвитку окремих діалектів іспанської в Латинській Америці. Дослідники часто порівнюють кастильську іспанську та її варіанти в Латинській Америці, звертаючи увагу на вплив мов корінного населення. Розуміння цього процесу дозволяє краще осягнути діалектні відмінності і сприяє глибшому аналізу різних варіантів іспанської мови, що, у свою чергу, стає ключовим моментом у дослідженні сучасної іспанської діалектології.

1.3. Мовна стан сучасної Іспанії

Велика кількість територій, які завоювала Іспанська Імперія, посприяли розвитку різноманітних діалектів латинської іспанської, проте не менш вражаючою є різноманітність кастильської мови на Європейському континенті, що має глибокі історичні корені, пов'язані з її багатим культурним та політичним минулим. Іспанія є багатонаціональною країною, де поруч з офіційною кастильською іспанською мовою співіснують інші регіональні мови. Такий мовний поділ пояснюється історичним формуванням Іспанії як об'єднання кількох королівств, кожне з яких мало свою власну мову. Найпомітнішими серед цих мов є *каталанська*, *галісійська*, *баскська* та *аранська*, які сьогодні мають офіційний статус в країні. Варто зазначити, що хоча й аранська має статус мови у Іспанії, в іншомовних джерелах її називають говіркою, або варіантом (англ. *variety*, фр. *variété*) окситанської мови. Задля визначеності та зручності, надалі у цій роботі вживатиметься термін «мова» по відношенню до аранської.

Каталанська мова (кат. *català*) поширена у Каталонії, Валенсії та на Балеарських островах. Каталонська мова включає в себе східний, західний та північний діалекти. Літературна каталанська базується на східному діалекті [25, 170]. Лінгвістична політика Іспанії така, що надає статус мови локальним діалектам, наприклад, у Валенсії місцеву варіацію каталонської називають валенсійською мовою (*valencià*), а на Балеарських островах — майоркською мовою (*mallorquí*). Окрім того, каталанська є єдиною офіційною мовою в Андоррі.

Каталанська належить до групи аналітичних мов, адже переважно демонструє аналітичність у формуванні речень, особливо в системі часів. Наприклад, вживається допоміжне дієслово разом з дієприкметниками для утворення складних часів, Наприклад:

He parlat — я говорив

Каталанська також має синтетичні риси, такі як флексії для іменників і прикметників, які змінюються за родом і числом.

Хоча каталанська в основному є флективною, у ній мові присутні елементи аглютинації. Наприклад, до основи дієслова можуть додаватися суфікси для утворення різних форм. Наприклад інфінітив *parlar* (говорити) видозмінюється наступним чином: *parlo* (я говорю), *parles* (ти говориш).

Галісійська мова (гал. *galego*) поширена у Галісії, на північному заході Іспанії. Вона близько споріднена з португальською.

За морфологічною структурою галісійська мова має флективну систему, яка включає відмінювання іменників, прикметників та дієслів, так само як і в каталанській, наприклад: інфінітив *botar* (кидати) змінюється на *boto* у першій особі однини та *botas* у другій особі однини.

Баскська мова (баск. *euskara*) — це одна з найунікальніших мов Європи, оскільки не має жодних близьких родичів серед інших європейських мов. Її походження залишається загадкою для лінгвістів, оскільки вона не належить до індоєвропейської мовної родини. Баскська мова зосереджена у Країні Басків і частково в Наваррі.

Баскська мова відрізняється аглютинативною морфологією, що дозволяє створювати складні словоформи через додавання численних афіксів для вираження відмінків, часів та особи. Наприклад, дієслово *egin* (робити) видозмінюється так: *egiten dut* (я роблю), *egiten duzu* (ти робиш).

Аранська мова (ар. *aranés*), що належить до окситанської групи мов, є регіональною мовою в невеликій долині Валь-д'Аран у Каталонії. Незважаючи на свою обмежену географічну поширеність, аранська має офіційний статус у регіоні.

Як окситанська мова, аранська має флективну морфологію, де слова змінюються в залежності від часу, особи та числа. Наприклад, дієслово *manger* (їсти) змінюється на *mange* (я їм) та *manges* (ти їси).

Ці регіональні мови не лише співіснують з кастильською, але й мають офіційний статус у своїх автономіях. Мовна різноманітність Іспанії

підкреслює багатогранність її культурної ідентичності, а взаємодія цих мов з кастильською сприяє розвитку іспанської діалектології. Вивчення цих мов і їхніх діалектів є важливим для розуміння регіональних відмінностей іспанської мови, а також для розширення загальних знань про мовну еволюцію в Іспанії.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У першому розділі дослідницької роботи було розглянуто ключові поняття, що стосуються мовної різноманітності, зокрема терміни «діалект», «соціолект» та «літературна мова». Діалектом називають варіації мови, що виникають внаслідок географічних, соціальних або культурних відмінностей. Соціолект, у свою чергу, охоплює мовні варіації, які відображають соціальний статус або професійну приналежність його носіїв. Літературна мова представляє стандартизовану форму, що використовується у письмовій формі, що служить основою для мовних норм і правил. Не менш важливим у дослідженні є поняття сленгу, яке завдяки глобалізації та диджиталізації освітніх та інших процесів набуло значного ширшого вжитку, тобто є спільним для молоді з різних країн.

Класифікація індіанських мов Месоамерики та Південної Америки є важливою для розуміння мовного різноманіття та культурних відмінностей у регіоні. Ці мови поділяються на численні родини, серед яких можна виділити такі групи: *отомангейська, тотонацька, маянська, міхе-соке, місумальпанська, чибчанська* у Месоамериці та *чибчанська, аравацька, карибська, туکانоанська, кечуанська, аймарська, паноанська, же і тупійська* в Південній Америці. Це різноманіття мов надає можливість дослідникам вивчати не тільки лексичні та граматичні структури, але й культурні та соціальні контексти, у яких ці мови використовуються. Індіанські мови, особливо ті, що залишилися в активному вжитку, відіграють ключову роль у формуванні латинських діалектів іспанської, оскільки забезпечують запозичення лексики, які в свою чергу збагачують іспанську мову.

Класифікація мов Іспанії включає такі мови, як каталанська, галісійська, баскська та аранська. Ці мови мають свої унікальні морфологічні та синтаксичні характеристики, які відображають багатство лінгвістичного середовища країни. Наприклад, каталанська та галісійська мови є флективними, тоді як баскська мова відрізняється аглютинативною

структурою. Вивчення цих мов важливе для розуміння варіацій іспанської мови, оскільки вони можуть впливати на її фонетику, лексику та синтаксис.

Усі ці аспекти підкреслюють важливість дослідження мовного різноманіття як у Латинській Америці, так і в Іспанії. Дослідження діалектів і соціолектів, а також мовної структури літературної мови допомагають зрозуміти, як культурні, соціальні та історичні фактори формують мовні варіації. Вивчення індіанських мов та мов Іспанії сприяє не лише розвитку іспанської діалектології, а й поглибленню знань про культурну ідентичність та історію мовних спільнот, що є особливо важливим у вітчизняній лінгвістиці, оскільки україномовні ресурси на дану тему є досить обмеженими.

У результаті, усвідомлення значення мовного різноманіття, як у контексті індіанських мов, так і в контексті мов Іспанії, є важливим кроком до більш глибокого розуміння мовних процесів та їх впливу на спілкування. Це знання може бути застосовано в лінгвістичних, культурних та соціальних дослідженнях.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ІСПАНСКИХ ДІАЛЕКТІВ

Кастильська мова давно є поширеною далеко за межами материкової Іспанії і є однією із найпопулярніших мов у світі. Найбільше впливу іспанська має у Латинській Америці (регіони Месоамерики та Південної Америки), проте нею також розмовляють і в США, що пов'язано з міграційними рухами. У другому розділі дослідницької роботи будуть розглянуті регіональні відмінності іспанської мови на території деяких латиноамериканських країн, таких як Мексика, Аргентина, тощо.

2.1. Аналіз мексиканських діалектів

Мексиканська іспанська — це сукупність мовних різновидів і соціолектів іспанської мови, якими розмовляють на території Мексики. Також виділяють діалект іспанської мови на півострові Юкатан, який відомий під назвою юкатанська іспанська (ісп. *español yucateco*), та північну іспанську (ісп. *español norteño*), якою розмовляють у північному регіоні країни.

Історично еволюція мексиканської іспанської збігається з розвитком іспанської мови в Іспанській Імперії та її колоніях того часу. Протягом століть Мехіко було центром одного з найбільших віце-королівств колоніальної Америки, — Нової Іспанії, що простягалася від південно-західної Канади через центр сучасних Сполучених Штатів на півночі до Коста-Ріки на півдні.

Через важливу роль Мехіко у правлінні віце-королів на півночі Еквадору він став одним із найважливіших іспаномовних центрів за межами Іспанії. Отже, як і Ліма в межах віце-королівства Перу, Мехіко історично прагнуло нормалізуватися в межах власної мовної сфери впливу — центрального регіону країни, що відображалася у його престижності мексиканської говірки, визнаної у XVII-XVIII сторіччях. Однак у Мексиці, як і в інших іспаномовних країнах, існують відмінні варіанти та акценти, які мають однакову лінгвістичну вагу та значення.

Шведський іспаніст Б. Мальмберг зазначає, що в мексиканській іспанській мові голосні мають тенденцію втрачати свою силу, тоді як приголосні завжди вимовляються. Мальмберг пояснює це впливом складної системи приголосних мови науатль через двомовних носіїв та топоніміку регіону.

Неможливо мексиканську іспанську об'єднати у єдиний мовний стандарт, адже існує кілька різноманітних мовних варіантів, як у випадку з Юкатаном, з унікальними особливостями як у лексиці, так і у вимові та інтонації, які відрізняють її від будь-якої іншої іспанської, якою розмовляють у Мексиці та в іспаномовних країнах. Майже всі версії мексиканської іспанської мають певні специфічні та загальні риси. Окрім того, у сучасних мовознавчих колах припускається визнання впливу регіональних та соціальних особливостей, які фрагментують мексиканську іспанську на різні діалекти, сильним.

Наприклад, на півночі країни, відзначається вплив іспанського регіону Толедо, в той час як в центрі країни більш помітний вплив регіону Бургос, а в штаті Веракрус відчувається вплив андалузської мови з півдня Піренейського півострова.

Також поширеним є використання великої кількості лексики корінних народів для позначення різних предметів, а також староіспанської лексики зі старими дієслівними формами і дієвідмінюванням, префіксами або суфіксами з мови корінних народів перед або після іспанських слів, як у штаті Мехіко.

Фонетичні особливості мексиканських діалектів полягають надзвичайно чіткій вимові, що ґрунтується на нейтральному варіанті кастильської мови. Однак мексиканська говірка схильна до пом'якшення звук [t] і [d], особливо у кінці слова.

У *північно-мексиканський діалект* входять північно-західні та північно-східні говірки, а також говірки північного нагір'я. Він є поширеним в штатах Баха-Каліфорнія, Баха-Каліфорнія-Сур, Чіуауа, Сонора, Нуево-Леон, Сіналоа, Наяріт, Коауїла, Тамауліпас і Дуранго. Від інших регіонів Мексики

він відрізняється переважно інтонацією (просодією), скороченням слів і вимовою звука “ch” як фрикативного або вживанням зменшувально-пестливих суфіксів -illo та -illa:

Camá – camilla (ліжко),

Chico – chiquillo (хлопчик),

Mentira – mentirijilla (брехня).

Варто зауважити, північно- мексиканському діалекту притаманне використання цього суфіксу з метою емоційного забарвлення мовлення, в той час як в літературній іспанській мові зменшувально-пестливий суфікс -illo часто змінює семантичне значення слова:

Árbol – arbolillo (дерево – саджанець),

Cepo – cepillo (колодка – щітка),

Plato – platillo (тарілка – блюдо),

Queso – quesillo (сир – сирна страва),

Hombro – hombrillo (плече – узбіччя),

Gato – gatillo (кіт – курок),

Verano – veranillo (літо – бабине літо).

Північно-мексиканському діалекту також притаманне універсальне використання особових займенників *ustedes* (третя особа множини, використовується у кастильській мові використовується лише у формальному контексті). Також спостерігається менша присутність лексики корінних народів і помітний вплив англійської мови, особливо в районах, що межують зі Сполученими Штатами. Особливо у розмовній мові, тобто в

неформальному, знайомому і невимушеному контексті, зі словами, що характеризуються загальноживаністю.

Діалект *мексиканського нагір'я* (включаючи північне нагір'я) базується на нейтральній іспанській мові (ісп. *español neutro*), що в свій час стала спробою створити універсальний варіант кастильської мови.

Особливим є *юкатанський діалект*: окрім відмінностей в інтонації (акценті) та граматиці, і деяких південно-мексиканських регіонах використовують риси так званої ріоплатської іспанської мови, що поширена у таких країнах як Аргентина й Уругвай. Мова йде про займенник другої особи однини *vos*. Цей займенник має окрему дієвідміну у деяких дієслівних часах від стандартного займенника другої особи однини *tú*:

vos hablás – tú hablas (ти говориш)

vos entendés – tú entiendes (ти розумієш)

(vos) habla – (tú) habla (говори)

(vos) entendé – (tú) entiende (зрозумій)

Однак, перевагу надають останньому, оскільки він використовується у більшій частині країн і має вважатися більш престижним. Феномен використання займенника *vos*, — *восео* (*voseo*), з колоніальних часів у багатьох частинах світу вважається некоректною формою в країнах зі змішаною мовою або в тих, де його вживання не є поширеним.

Мексиканський діалект вирізняється від інших синтаксисом та граматичними конструкціями. Наприклад, іноді вживається запитальне слово *qué* (що) із вказівним займенником *tan* (такий) замість кастильської конструкції *cómo de*:

¿Qué tan grave es la enfermedad? – ¿Cómo de grave es la enfermedad?

(Наскільки важкою є хвороба?)

У мексиканському діалекті надають перевагу слову *entre* замість *cuanto* у конструкції із умовним способом (*modo subjuntivo*):

Entre más trabajos, más vas a ganar. – Cuanto más trabajos, más vas a ganar
(Чим більше ти працюєш, тим більше ти заробиш).

Ще однією особливістю мексиканської іспанської мови є аномальне використання займенника третьої особи множини прямого об'єкта для позначення адресата, тобто непрямого об'єкта дії (*objeto indirecto*). Закінчення -s, що слугує для позначення множини, використовується тоді, коли непрямий об'єкт семантично є множиною, але він додається до займенника прямого об'єкта:

¿Qué tal el contrato? — Ya se lo mandé al director,

Де *se* — займенник давального відмінку непрямого об'єкта (*al director*),
lo — займенник знахідного відмінку прямого об'єкта (*el contrato*).

¿Qué tal el contrato? — Ya se los mandé a ellos,

Де *se* — займенник давального відмінку непрямого об'єкта (*a ellos*),
los — займенник знахідного відмінку прямого об'єкта, який перейняв категорію числа непрямого об'єкта у даному реченні. Така особливість мексиканського діалекту є наслідком помилки, якої легко припускаються мовці, оскільки для іспанської мови є природнім явище повторення особового займенника та об'єкта в реченні (наприклад, *no le mientas a Juan*), люди підсвідомо прагнуть прив'язати займенник та об'єкт. Цей процес можна порівняти із використанням категорії числа в українській мові:

1) *Я вивчаю іспанську, англійську та французьку мову.*

2) *Я вивчаю іспанську, англійську та французьку мови.*

Перший приклад не є граматично правильним, проте саме таку конструкцію дуже часто можна почути у розмовній українській мові. Це

пов'язано з тим, що мовцям простіше прив'язати певну категорію числа до додатків речення в залежності від його конструкції.

У деяких регіонах Мексики, де іспанська мова контактувала з індіанськими мовами, займенник прямого об'єкта (*pronombre de objeto directo*) несподівано набув широкого вжитку у порівнянні з іншими варіантами кастильської мови. У цих контактних варіантах спостерігається тенденція до спрощення парадигми займенників прямого об'єкта, в якій займенник третьої особи чоловічого роду однини охоплює референтні функції інших членів парадигми, навіть якщо ознаки роду та відмінка не відповідають ознакам прямого відмінка.

До прикладу, так виглядає речення на південно-західному мексиканському діалекті, що розвивався під впливом тепеуанської мови:

Ah por ahí lo vieron, por ahí lo veo las muchachas que ya vienen a comprar duraznos [49].

Латинська іспанська відрізняється від її європейського варіанту перш за все тим, що у ній частіше вживається визначений артикль:

voy a salir de la casa – voy a salir de casa.

Мексиканський діалект відрізняється від решти латинських говірок ще й тим, що йому притаманне використання невизначеного артиклю за таким же принципом:

es doctor – es un doctor.

Хоча й поки не визнана нормою, мексиканській іспанській притаманна дещо інша дієвідміна у теперішньому часі дійсного способу (*presente de indicativo*), а саме усунення дифтонгу -ia чи -іо, де натомість наголошується слабкий звук -i, та ігнорування змін у корені при дієвідміні неправильних дієслів II групи:

*Ella aprecia tu ayuda – ella aprecía tu ayuda,
 ¿Sabes en qué me diferencio? – ¿Sabes en qué me diferencio?
 Espera hasta que se cueza el arroz – espera hasta que se coza el arroz.*

Окрім того, до дієслів наказового способу часто додають займенник третьої особи однини непрямого об'єкта:

córrele – corre,

muévele – mueve,

pásale – pasa

Варто зазначити, що ця конструкція не завжди вживається у дієслівних конструкціях:

Hijo – h́jole,

Ahora – órale.

Оскільки першим носіями іспанської мови у Латинській Америці були солдати, що склали переважну більшість конкістадорів, латинська іспанська у свій час вирізнялась кількістю вульгаризмів у свій час, однак згодом лексика, відмінна від тієї, що домінувала в Іспанії, почала визнаватися як одна з варіацій кастильського мовного стандарту.

Історично на території Мексики існували одразу дві однаково потужні та впливові імперії — Ацтецька Імперія та Імперія Майя. На півночі Мексики діалектальна лексика походить від мови науатль, яка також відома як ацтецька мова, в той час як на півдні, а саме в регіоні Юкатан, діалектизми розвивались під впливом маянської мови.

Отже, мексиканські діалектизми можуть мати як і європейське, так і американське походження. Розгляньмо їх у наступній таблиці:

Таблиця 1.

Діалектизм	Мова походження	Кастильський аналог	Переклад українською
agujetas	латина (від <i>acucula</i>)	cordones	шнурки
alberca	арабська (від <i>al-birkah</i>)	piscina	басейн
camión	французька (від <i>camion</i>)	autobús	автобус
charopote	науатль (від <i>chia</i> – олія, та <i>ropotl</i> – диміти, палити)	asfalto	асфальт
chapulín	науатль (від <i>chapa</i> – стрибати та <i>ulli</i> – каучук)	saltamontes	коник-стрибунець
guajolote	науатль (від <i>huey</i> – великий та <i>xólotl</i> – монстр)	pavo	індик
dona	англійська (від <i>doughnut</i>)	rosquilla	пончик
panteón	грецька (від <i>pantheon</i>)	cementerio	цвинтар
rasurarse	латина (від <i>radere</i> – голити)	afeitarse	голитися
zopilote	науатль (від <i>tzopilotl</i> , де <i>tzotl</i> – нечисть, <i>pilotl</i> – той, хто висить)	buitre	гриф
paralote	науатль (від <i>paralotl</i> – метелик)	cometa	повітряний змій
itacate	науатль (від <i>itactl</i> – сумка)	provisión (comida para llevar)	пакунок їжі, яку беруть в подорож
chipote	науатль (від <i>xipotl</i> – гуля)	chichón	гуля
rentar	англійська (від <i>rent</i>)	alquilar	орендувати

Згідно з цією таблицею, вагома частина мексиканських діалектизмів формувалась під впливом мови науатль, проте деякі слова мають латинське, грецьке, арабське, французьке та англійське походження.

Діалектизми, що походять від ацтецької мови, вирізняються на фоні інших: усі слова, наведені у таблиці мають закінчення *-ote* або *-ate*, що є характерним суфіксом для слів науатль. Мають ці закінчення й запозичення з ацтецької мови у іспанській: *aguacate* (авокадо), *coyote* (койот) тощо. Також для ацтецької мови характерні такі сполуки як *-tl*, *-pl*, *-tzi*, які зберегли свою форму і в мексиканських діалектизмах.

2.2. Аналіз аргентинських діалектів

Аргентинська говірка кастильської мови має багато відмінних рис від інших її діалектів, тому є досить цікавою для дослідження і важливою у даній роботі, оскільки демонструє особливий шлях розвитку іспанської діалектології. Аргентинський діалект є подібним до уругвайського, разом вони складають *ріоплатський діалект іспанської мови*. Свою назву він отримав від річки Ла-Плата (ісп. *Río de la Plata*), що розташована на території Лаплатської низовини (ісп. *Llanura chacoampeana*). Хоча ріоплатською говіркою послуговується більшість аргентинського населення, на території країни існують також куйський (*dialect cuyano*) та кордовський (*dialecto cordobés*).

Мексиканський діалект розвивався на основі нейтральної іспанської мови та, як наслідок, не має яскравих фонетичних рис, натомість ріоплатський діалект має чіткі фонетичні відмінності. Так, студент-початківець, що вивчає іспанську чи навіть люди, які не розмовляють іспанською, зможуть почути чіткі фонетичні відмінності цього діалекту та виявити, що він відрізняється від інших. У даному підрозділі розглядатимуться не лише граматичні та лексичні, а й фонетичні особливості аргентинського діалекту.

Аргентинський діалект вирізняється своїми «жорсткими» палатальними звуками. Сонорні палатальні звуки європейської іспанської зазнали таких змін в більшості діалектів аргентинської іспанської, що призвело до утворення фрикативних звуків або африкат. Так, європейський звук [ʎ] у таких словах як *llevar* (носити), *lluvia* (дощ), *desayuno* (сніданок), *playa* (пляж) перетворилися на звуки [ʒ] та [ʃ]. Ч.Б. Чанг пише у своєму дослідженні палатальних звуків у столиці Аргентини: «Однак сьогодні у Буенос-Айресі можна почути глухий [ʃ] частіше, ніж дзвінкий [ʒ], і цей факт може бути причиною помітних розбіжностей у сприйнятті цих звуків неспеціалістами», [12, 54]. У дослідженні Чанга розповідається, що глухий звук [ʃ] раніше був притаманний

нижчим економічним класам Аргентини, проте набув популярності серед у всіх верств населення у другій половині ХХ сторіччя.

С. Стагс зазначає, що заміна дзвінкого фрикативного звуку [ʒ] на глухий [ʃ] відбулась в Уругваї пізніше, ніж в Аргентині. Його популяризація була спричинена поширенням аргентинських телевізійних передач у країні. [47, 47- 48].

Інша фонетична відмінність ріоплатського діалекту — аспірація сибілянта [s], який є надзвичайно лабільним у своїй сегментації і має тенденцію до асиміляції з сусідніми фонемами. Нерідко він аспірується в кінці складу, замінюючись глухим глотковим фрикативним приголосним [h] або навіть глухим голосним; таким чином, слово *casco* вимовляється як [k'ahko]. Крім того, в кінці слова він може з'єднуватися з початковою голосною наступного слова: *son las ocho* — [son lah'ocho], і така вимова іноді вважається більш культурною. Однак повне опущення [s] перед кінцевим голосним [o] трапляється рідше і, як правило, така комбінація звуків вимовляється більш популярним способом. Так само інші фрикативні та альвеолярний дзвінкий приголосний [r] також можуть опускатися в кінці слова, в залежності від ритму чергування приголосних і голосних. Частота виникнення явища аспірації та його інтенсивність варіюється залежно від різних географічних районів, де розмовляють ріоплатським діалектом. Наприклад, аспірація більш помітна у невеликих містах і сільських регіонах країни, а у великих містах навпаки. Ця тенденція зберігається не лише в Аргентині, а й в Уругваї.

Фонема [x] (на письмі позначається літерою «j» або «g» перед літерами «e» та «i») ніколи не глоталізується до [h] у ріоплатській говірці, однак це явище є досить поширеним для інших діалектів кастильської мови.

Багато мовців не розрізняють дзвінкий твердопіднебінний носовий звук [ɲ], що на письмі позначається літерою «ñ», та дзвінкий ясенно-твердопіднебінний носовий [ñ], що позначається сполученнями літер «ni» + голосний звук. Як правило, носії ріоплатської говірки уподібнюють звук [ɲ] до звуку [ñ] у кінці слова, і вимовляють такі слова наступним чином:

Таблиця 2.

Слово	Ріоплатська вимова	Стандартна вимова	Переклад
montaña	[mon 'ta n ^h a]	[mon 'ta ja]	гора
España	[es 'pa n ^h a]	[es 'pa ja]	Іспанія
pequeño	[pe 'ke n ^h o]	[pe 'ke jo]	маленький
antaño	[an 'ta n ^h o]	[an 'ta jo]	попередній
uña	['u n ^h a]	['u ja]	ніготь

Звук [n] реалізується альвеолярно, а не велярно, як в деяких різновидах американських діалектів.

Тенденція усунення деяких голосних у дифтонгах створює особливу інтонацію мовців ріоплатської говірки. Дослідники вважають, що інтонація ріоплатського діалекту розвинулась під впливом неаполітанської мови.

Ріоплатській говірці притаманне використання займенника *vos* замість стандартного *tú*, що був згаданий у попередньому підрозділі. Однак на відмінну від інших говірок, у ріоплатському діалекті майже виключно послуговуються цим займенником. Його використання є прийнятним як в усній, так і в письмовій мові для другої особи однини та не має негативних конотацій. Він також використовується в таких країнах як Коста-Ріка, Нікарагуа та інших країнах Центральної Америки, але не користується таким же престижем у письмовій формі. В інших діалектах, що використовують *voseo* (у Чилі, Колумбії та Венесуелі), зазвичай обмежують його використання у розмовній мові. Займенник *vos* також має зміни у відмінюванні дієслів, які в свою чергу різняться в залежності від регіону та соціального статусу мовця. *Voseo* використовує дієслівні форми, що походять від формального оформлення другої особи однини в іспанській мові 16 століття, яка, в свою чергу, походить від латинських форм другої особи множини.

Відмінювання дієслів займенника *vos* полягає у використанні дієслівних закінчень другої особи множини (*vosotros*), більш-менш змінених, для відмінюваних форм другої особи однини:

vos vivís – vosotros vivís,
vos comés – vosotros coméis.

Дієслівна парадигма *vos* характеризується своєю складністю, оскільки, з одного боку, вона впливає на кожен час дієслова в різній мірі, а з іншого боку, відмінювання варіюється залежно від географічних і соціальних факторів, і не всі форми є загально прийнятими. Розгляньмо дієвідміну займенника *vos* у різних часах:

У *теперішньому часі дійсного способу* (*presente de indicativo*) наголошується останній склад дієслівної форми займенника *tú* (*tú come – vos comés*). Цю зміну можна пояснити еволюцією старого відмінювання староіспанської (ісп. *español medieval*) мови, у якій використовувався займенник *vos* для множини другої особи, утворюючи дієслівну форму *coméis*. Тоді він використовувався для вираження шанобливого ставлення, як офіційна форма другої особи однини, але пізніше у вжитку людей багатьох регіонів він набув значення неофіційної форми другої особи однини, замінивши займенник *tú* [73].

Дієвідміна *минулого часу* недоконаного виду дійсного способу не відрізняється від стандартної (*tú cantabas – vos cantabas, tú bebías – vos bebías*), а також на форми минулого часу недоконаного виду умовного способу (*tú amarar/amasas – vos amarar/amasas, tú tuvieras/tuvieses – vos tuvieras/tuvieses*). В той час як в минулому часі доконаного виду дійсного способу відбуваються такі зміни: по-перше, спостерігається втрата першого закінчення *-s-* зі збереженням кінцевого *-s*:

vos comprates – tú compraste,
vos perdites – tú perdiste,

vos escribites – tú escribiste.

Хоча й це відмінювання походить від латини та не є граматично некоректним (лат. *vos scrībītis*, ісп. *tú/vos escribiste*), навіть у регіонах, де восео використовується у всіх сферах воно вважається помилковим, тому його використання не схвалюється. Тому в цьому часі перевага надається використанню форми другої особи однини стандартної іспанської мови.

Форми **наказового способу** були утворені від другої особи множини з втратою кінцевого -d:

vos cantá – vosotros cantad,
vos hacé – vosotros haced,
vos escribí – vosotros escribid.

Для восео нехарактерні зміни, що відбуваються при відмінюванні неправильних дієслів, що притаманні дієсловам другої особи однини в наказовому способі в стандартному мовленні, натомість вживаються наступні форми:

vos decí – tú di,
vos salí – tú sal,
vos vení – tú ven,
vos tené – tú ten,
vos hacé – tú haz,
vos poné – tú pon,
vos pedí – tú pide,
vos jugá – tú juega,
vos queré – tú quiere
vos oí – tú oye.

Ці дієслівні форми підпорядковуються загальним правилам наголошення, тому оскільки в усному мовленні наголос падає на останній голосний звук, він має позначатися графічним наголосом на письмі також.

Варто зазначити, що в ріоплатській говірці іспанської мови дієслова *ver* (бачити) та *ir* (іти) не мають дієвідміни у наказовому способі, а замість них вживаються відповідні форми дієслів *mirar* (дивитися) та *andar* (ходити), тобто *mirá* та *andá*.

Ріоплатський діалект, такі варіації іспанської як коста-риканська, нікарагуанська та парагвайська, а також діалекти чапако (поширені в Аргентині та Чилі) та камба (південний схід Болівії) — єдині, в яких займенник *vos* є частиною культурної норми. Це означає, що Аргентина, Парагвай, Уругвай, Чилі, Південна Болівія, Коста-Ріка та Нікарагуа — єдині регіони, де займенник другої особи однини *tú* майже повністю виключено з парадигми. *Voseo* як частина культурної норми було нав'язано для позначення національної ідентичності в групі іспаномовного населення у період розвитку сепаратистських настроїв в Америці в XIX столітті. У той самий час література і поезія *гаучо* (скотарі, що мешкали на рівнинах південної Америки, термін є приблизним відповідником північноамериканського терміну «ковбой») набули великої популярності. Говірка *гаучо* була представлена як символ аргентинської ідентичності, оскільки література *гаучо* була заснована на мові сільського населення і уникала класичних норм кастильської мови. Мова *гаучо* вважалася національним символом в Аргентині. Велика різниця між Аргентиною та іншими країнами, де вживають займенник *vos*, полягає у використанні *voseo* в літературі та культурній мові без жодних обмежень. У Центральній Америці, як і в інших частинах Південної Америки, *voseo* конкурує з так званим *устедео* (ісп. *ustedeo*), тобто вживанням формального займенника *usted* у повсякденній мові: наприклад, у Коста-Ріці, де *voseo* широко поширене, дітей у школі вчать звертатися один до одного на «*usted*», щоб уникнути його використання щодо дорослих, а *voseo* використовується в неформальному та довірливому контексті між близькими людьми.

Аргентинська академія літератури визнала використання займенника *vos* законним у 1982 році через його широке поширення у розмовній мові та літературі [10].

Спостерігаються характерні для діалекту **флексії минулого та майбутнього часу**. Це не означає зникнення цих часів того чи іншого виду або способу, а лише заміну іншими формами, які мають подібне семантичне значення. Цей процес є діалектною еволюцією. У деяких випадках його можна порівняти з еволюцією самої іспанської мови, оскільки її розвиток також характеризувався витісненням латинських часів дієслова, таких як минулий (частково) і майбутній (повністю), замінивши їх складною формою майбутнього часу доконаного виду (*futuro perfecto*). З огляду на вищесказане, не дивно, що такий же процес відбувається у ріоплатському діалекті.

Перифрастична форма минулого часу — **складна форма минулого часу доконаного виду** (*pretérito perfecto de indicativo*) є дуже рідкісною для ріоплатського діалекту, хоча й він час від часу з'являється в письмовій мові й переважає на півночі Аргентини. Зазвичай вони замінюються простим минулим часом доконаного виду і минулим часом недоконаного виду, які часто ототожнюються мовцями. Тобто речення «*Ella no quiso*» (вона не захотіла) та «*Ella no quería*» (вона не хотіла) звучатимуть однаково й не матимуть семантичних відмінностей. Згідно з М. Гітеррес, «В Аргентині панорама вживання форм [простого минулого та складного минулого] різноманітна, і в цьому відношенні можна виділити дві чітко диференційовані області: з одного боку, північ країни: Тукуман, Сальта тощо, а з іншого боку, Буенос-Айрес і Літораль... У центрі відбувається чергування форм, тоді як «на решті території країни, особливо в районі Буенос-Айреса, перевага надається формам простого минулого часу» [23].

Г. Кубарт дослідив частоту вживання простого та складного минулих часів у Буенос-Айресі, порівнявши дані з іншими країнами. З опису результатів можна зробити висновок, що в Буенос-Айресі складна форма не використовується в кульмінаційні або емоційні моменти розповіді або як

емфаза, але вона використовується як результативна форма, що має відношення до теперішнього часу. Також було виявлено, що молодші покоління, без соціолектної специфікації, використовують складену форму значно менше.

Форма *простого майбутнього часу* (*futuro simple*), як правило, не використовується. Зазвичай її замінюють перифразою, дуже поширеною як в Іспанії, так і в Латинській Америці, яка складається з модального дієслова *ir* та інфінітива дієслова:

lo haré más tarde – lo voy a hacer más tarde,
iré de compras – voy a ir de compras.

Вживання майбутнього часу з предикативним значенням, однак, все ще дуже поширене:

¿Cuántos años tendrá?
El plato está roto. ¿Quién lo habrá hecho?
¿Qué hora es? — Serán las tres.

Усі вищенаведені приклади демонструють «нетрадиційне» вживання майбутнього часу в тому сенсі, що вони не відповідають своєму природному значенню, тобто позначенню дії після моменту мовлення, а виражають сумнів або припущення. Так, питання «*¿Cuántos años tendrá?*» можна перекласти як «Скільки йому років?» або «Скільки йому могло би бути років?». Другий приклад має подібний сенс: «*¿Quién lo habrá hecho?*» можна перекласти як «Хто б це міг бути (зробити)?». Натомість третій приклад матиме такі варіації перекладу: «Мабуть, зараз третя», «Десь третя» [4, 102].

Мовці ріоплатського діалекту надають перевагу простому минулому часу недоконаного виду дійсного способу в деяких *умовних конструкціях*. Так, умовне речення четвертого типу може перетворитися на умовне речення першого типу граматично, але зберігаючи першочерговий сенс, тобто намір мовця:

а) **Стандартна конструкція:**

Si hubiera estudiado para el examen, me habría matriculado en esa Universidad.

(Якби я тоді підготувався до екзамену, я б вступив у цей університет);

б) **Конструкція, поширена серед мовців ріоплатського діалекту:**

Si estudiaba para el examen iba a matricularme en esa Universidad.

Отже, у другому реченні стандартний давноминулий час замінився на простий минулий недоконаного виду, а форма дієслова складного умовного виду (ісп. *modo condicional compuesto*) перетворилась на перифразу *ir a + infinitivo* у минулому недоконаному.

Існує ще одна альтернатива даної конструкції, у якій друга частина речення також замінюється на простий минулий недоконаний час, без використання перифразу. Така конструкція поширена у багатьох іспаномовних країнах та використовується переважно у розмовній мові, а також має емоційне забарвлення — таким чином мовець виражає рішучість та впевненість.

Queísmo — ще один із феноменів, притаманний ріоплатському діалекту, що характеризується опущенням прийменника *de* перед сполучником *que* у деяких дієслівних конструкціях [15]:

me alegro de que lo hayas logrado – me alegro que lo hayas logrado,
acuérdense de que no hay dinero – acuérdense que no hay dinero,
estoy segura de que vas a ganar – estoy segura que vas a ganar.

Це явище поширене на Антильських островах, у Чилі, Сальвадорі, Перу, Венесуелі та Іспанії. В інших романських мовах, таких як французька, каталанська чи італійська, опущення прийменника *de* перед сполучником *que* є нормою. Не буде помилково припустити, що така особливість деяких кастильських діалектів розвинулась під впливом цих мов.

Коли додаток замінюється вказівним займенником (*eso, esto, aquello*), відсутність прийменника зберігається й речення матимуть такий вигляд:

tengo miedo de eso → tengo miedo eso.

Протилежне явище *queísmo* — *dequeísmo*, тенденція додавати прийменник *de* там, де він не потрібен. Також поширений серед мовців ріоплатського діалекту:

Es probable que llueva – es probable de que llueva,

Pienso que va a hacer frío – pienso de que va a hacer frío.

Однак жодна з цих форм не вважається нормативною у діалекті, хоча їх використання є поширеним серед носіїв.

Лексика ріоплатської говірки збагачена запозиченнями не лише з індіанських мов, а й з італійської, англійської, французької тощо. Розгляньмо походження деяких ріоплатських лексем:

Таблиця 3.

Діалектизм	Мова походження	Кастильський аналог	Переклад українською
pileta	Латина (від <i>pila</i>)	piscina	басейн
heladera	Латина (від <i>gelare</i> + <i>-arius</i>)	refrigerador	холодильник
encendedor	Латина (від <i>candere</i>)	mechero	ліхтарик
canillo	Латина (від <i>cannella</i>)	grifo	кран
ananá	Гуарані (від <i>naná</i> <i>naná</i>)	piña	ананас
laburar	Італійська (від <i>laborare</i>)	trabajar	працювати
manuara	Окситанська (від <i>menjar</i>)	comer	їсти

Отже, ріоплатська лексика походить переважно з європейських мов — латинська, італійська, окситанська.

Ще одним важливим фактором формування *лексики* аргентинської говірки є *лунфардо* (ісп. *lunfardo*) — сленг, що виник у Буенос-Айресі у XIX-XX ст. серед населення нижчого класу та складає значну частину сучасного вокабуляру в Аргентині та Уругваї [42]. Сьогодні лексика лунфардського походження використовуються в ріоплатській іспанській для вираження «прихильності та забарвлення розмовної мови відтінками любові, дружби та товаришкості» [22, 1].

Перша згадка про цей соціолект була опублікована у 1878 році виданням *La prensa* у статті під назвою «El dialecto de los ladrones», що в перекладі означає «Діалект грабіжників». У цій же статті було згадане слово *lunfardo*, де було зазначено, що воно було синонімом до слова *ladrón* — «грабіжник» [43].

Незважаючи на популярну думку про те, що цей сленг спочатку використовувався злочинцями, і лише згодом його почали вживати люди нижчих і нижчих за середній класів, Ф. Голдоні у своїй статті «Los italianos, el lunfardo y el tango» пише, що це міф. Лунфардо виник серед маргіналізованих шарів населення, таких як іммігранти, чорношкірі та індіанці. Логічно припустити, що представники населення, що перебувають у гіршому економічному становищі інколи вдавалися до грабунку чи інших злочинів, аби вижити, проте згодом маси почали узагальнювати досвід представників цього класу, і таким чином виникло помилкове уявлення про коріння цього діалекту [22, 12-14].

Згодом деякі лексеми та звороти лунфардо увійшли до загальнонародної мови і поширилися в іспанській мові Аргентини та Уругваю. Проте вже на початку XX століття лунфардо почало поширюватися серед усіх соціальних верств і класів, імовірно, через його популярність, що виникла внаслідок поширеності у текстах танго.

З роками деяка лексика лунфардо поширилися в сусідніх країнах, таких як Чилі, Парагвай і південна Болівія, де сьогодні лунфардизми часто використовується у певних міських районах країни. А починаючи з 90-х років минулого століття деякі лунфардизми вживаються і в Перу. Така велика

популярність лунфардизмів за межами Аргентини пов'язана, по-перше, з великою кількістю іммігрантів з тих країн, які там оселилися; а по-друге, з поширенням танго й аргентинської рок-музики — музичних стилів, в яких часто використовуються лунфардизми.

Важливо згадати про соціо-культурний контекст, що існував у Аргентині другої половини ХІХ ст. Згідно з Ф. Голдоні, рівень населення в тогочасній Аргентині був надзвичайно малим — менше двох мільйонів, що сприяло заохоченню про-іммігрантської політики. Так, уже на початку ХХ століття населення в країні налічувало майже вісім мільйонів, 30% з яких склали іммігранти, переважно іспанці та італійці [22, 3]. Отже, більша частина лексики лунфардо походить від різних мов на території Італії, а саме ломбардської. Розгляньмо деякі лексеми лунфардо:

Таблиця 4.

Лунфардизм	Мова походження	Аналог кастильською	Переклад українською
laburar	італійська (від <i>lavorare</i> – працювати)	trabajar	працювати
tapera	гуарані (від <i>tapera</i> – житло в руїнах)	casa abandonada	закинутий будинок
mina	італійська (від <i>femmina</i> – жінка)	mujer	жінка
chorro	іспанська (<i>chorro</i> – струмінь)	ladrón	зłodій
chamuyar	іспано-ромська (від <i>chamullar</i> – тихо розмовляти)	engañar	дурити
yeta	італійська (від <i>jettare</i> – кидати)	mala suerte	невдача
bondi	англійська (від <i>bond</i> – квиток)	autobús	автобус
pucho	кечуа (від <i>pucho</i> – надлишок)	cigarillo	цигарка
morfar	італійська (від <i>morfa</i> – рот)	comer	їсти
gil	арабська (від <i>ûahil</i> – дурень)	tonto	дурень

Представлена таблиця ілюструє, як різні лінгвістичні впливи — від європейських мов (італійська, англійська) до індіанських (кечуа, гуарані) — знайшли своє відображення в лексиці лунфардо.

Звертаючи увагу на походження слів, можна побачити, як імміграція та культурна різноманітність Аргентини вплинули на формування цієї особливої мовної варіації.

2.3. Аналіз андалузького діалекту

Дослідження андалузького діалекту має велике значення для розуміння розвитку іспанських діалектів як у самій Іспанії, так і на території Латинської Америки. Андалузький діалект є однією з найважливіших регіональних варіацій іспанської мови, оскільки саме Андалусія стала своєрідним мостом між Старим та Новим світом у період великих географічних відкриттів. Мовні особливості цього діалекту не лише відображають історичні та культурні процеси в регіоні, а й стали фундаментом для формування багатьох діалектів Латинської Америки.

Однією з ключових рис андалузького діалекту є його вплив на фонетику. До того ж, багато фонетичних особливостей зустрічаються в деяких латиноамериканських варіаціях іспанської, зокрема в таких країнах, як Куба, Венесуела та Аргентина. Таким чином, вивчення андалузького діалекту може пролити світло на походження цих мовних тенденцій і пояснити їхнє поширення в Латинській Америці.

Окрім того, андалузький діалект зберігає ряд архаїчних форм і лексем, що є важливим для дослідження історії розвитку іспанської мови. Багато з цих елементів можна простежити ще з часів Реконквісти, коли арабський вплив на південні регіони Іспанії був значним. Слова та фразеологізми, що виникли в цей період, перейшли через Андалусію в мовний вжиток іспанських колоністів у Латинській Америці.

Дослідження андалузького діалекту також допомагає зрозуміти динаміку мовного контакту. Андалусія стала місцем, де взаємодіяли різні культури та мови, включаючи арабську, єврейську та мову ромів. Цей контакт призвів до багатого мовного середовища, яке згодом вплинуло на формування іспанської мови в інших регіонах світу.

Таким чином, андалузький діалект є ключовим компонентом у дослідженні розвитку іспанських діалектів як у Європі, так і в Латинській Америці. Його фонетичні, лексичні та історичні риси відіграють важливу роль

у формуванні сучасного іспанського мовного простору, що робить його дослідження важливим для розуміння глобальної мовної еволюції іспанської.

Історія регіону Андалусії розпочинається в епоху завоювання Піренейського півострова вестготами, коли вандали, що оселилися на цій території дали їй назву *Portu Wandalu*, яку греки називали *Portu Wandalusiu*, що згодом перетворилося на арабський топонім *al-Andalus* [28, 116-117]. Однак панування вестготів на території сучасної Іспанії не призвело до широких лінгвістичних змін, оскільки вони швидко «романізувалися», виключивши зі вжитку рідну мову, надаючи перевагу латині. Тому в тогочасній Іспанії не було періоду білінгвізму, де мова автохтонного населення перебувала в активному вжитку одночасно з мовами завойовників, як, до прикладу, у Франції. Так, вплив готської мови на іспанську є дуже незначним. Яскрава лінгвістична картина, однак, вимальовується в період арабського завоювання півострова, що слідував періоду вестготського панування. Араби перебували на території Піренейського півострова близько семи сторіч — досить тривалий період часу, що дозволив арабським та кастильським мовам перебувати у тісному контакті між собою. Окрім того, хід Реконквісти мав великий вплив на розвиток андалузського діалекту, адже витіснення арабів з території Іспанії відбувалося поступово, з півночі на південь, що призвело до використання арабської мови на території Андалусії у триваліший період часу. Сучасний андалузський діалект виділяється серед інших великою кількістю арабізмів, а деякі носії арабської мови стверджують, що здатні розрізнити на слух певну частину лексики не лише андалузського діалекту, а й кастильської мови.

Отже, початок розвитку андалузського діалекту можна розглядати з періоду завоювання Іспанії арабами. Аль-Андалус (ісп. *Al-Ándalus*) — назва, яку араби дали усій території, що опинялася під їхнім контролем. Араби - завойовники не привозили на територію тогочасної Іспанії жінок, а натомість одружувалися з місцевими іспано-готками та брали в рабство жінок з північніших регіонів [28, 129-130]. Це пришвидшило процес утворення

змішаної мови, що, як правило, є неминучим в історичному контексті завоювань. Так народився *заджалъ* (ісп. *zéjel*, анд. *zájal*) — особливий тип арабської поезії, що розвинувся на завойованих середземноморських територіях, але популярність здобув саме в аль-Андалусі [76].

Уже тоді говірка андалузських мусульманів відрізнялася від інших варіацій мови на території Арабської імперії. На території аль-Андалус існували як літературна, так і просторічна мова. Літературна мова слідувала традиціям письмової (класичної) арабської мови, в той час як розмовна мова була збагачена романськими запозиченнями з мови мосарабів — арабізованих християн. Загалом, як пише Р. Лапеса, арабська мова була другою після латини у формуванні іспанської мови до XVI століття. У той час арабської мови була запозичена маса термінів, пов'язаних з війною, наприклад:

aceifa — військовий набіг, похід;

algara — рейд, напад;

adalide — лідер, провідник;

atalaya — вартова вежа;

zaga — тил, задня частина;

almófar — кольчужний капюшон;

alcazaba — цитадель, фортеця;

adavre — труп, мертве тіло;

rebato — тривога, попередження про атаку;

tambor — барабан;

añafles — труби (духові інструменти);

alférese — прапорщик, молодший офіцер;

jineta — кінний воїн, наїзник;

acicate — шпори;

alfarace — меч;

alazán — гнідий (про масть коня);

jaese — спорядження для коня, збруя;

jaquima — вудила.

Араби, або маври (ісп. *moros*), однак, збагатили кастильську лексику не лише військовою термінологією. Вони також розвивали сільське господарство, удосконаливши римську систему поливу, яку вони перейняли від мосарабів. Так, маври збагатили іспанський вокабуляр такими словами:

asequia — зрошувальний канал;

aljibe — цистерна, резервуар для води;

alberca — басейн, резервуар;

azud — гребля;

noría — водяне колесо (для підйому води);

arcaduz — водопровідна труба, канал;

alquerías — хутори, невеликі фермерські господарства;

aluminas — глина (для виготовлення алюмінію);

alcachofa — артишок;

algarroba — ріжкове дерево, ріжок (плід);

alubia — квасоля;

zanahoria — морква;

chirivía — пастернак;

berenjena — баклажан;

azúcar — цукор;

azafrán — шафран;

algodón — бавовна;

almajar — стіг сіна, комора для сіна;

alfolí — комора, зерносховище;

aseña — водяний млин;

tahonas — пекарні;

taquila — мито за помол зерна.

У Велика кількість цієї лексики перебуває в активному вжитку і зараз (*zanahoria*, *algodón*, *berenjena* тощо), а деякі слова використовуються у латинських діалектах (наприклад, *alberca* замість європейського *piscina*).

Ще одна сфера, розвитком якої активно займались маври — торгівля. Так, до кастильської мови потрапили такі арабізми:

- aranceles* — мита, тарифи;
- almacén* — склад, комора;
- almoneda* — аукціон, розпродаж;
- zoco* — ринок (зазвичай східного типу);
- alhóndiga* — зерносховище, громадський склад;
- resca* — караван, обоз (група нав'ючених тварин);
- almayal* — молотильне місце, молотильний майданчик;
- almotacén* — інспектор ринку;
- arroba* — арроба (стара одиниця вимірювання ваги);
- arrelde* — четвертушка, четверта частина арроби;
- quintal* — квінтал (стара одиниця ваги, приблизно 46 кг);
- fanega* — фанега (міра об'єму для зерна, приблизно 55 літрів);
- cahíz* — кахіс (міра об'єму для зерна, приблизно 12 фанег);
- azumbre* — азумбра (міра об'єму для рідини, приблизно 2 літри);
- maravedí* — мараведі (стара іспанська монета).

Однак більшість слів з цього списку є архаїзмами та вже вийшли з ужитку. Деякі ж слова набули нового значення, наприклад, арроба у сучасній іспанській мові використовується для позначення символу «@» [40].

Маври принесли безліч нових лексем в іспанську мову й в інших сферах, таких як рукоділля, архітектура, медицина тощо. Але лексика, що позначає почуття, емоції, бажання, риси характеру є досить обмеженою. Це пов'язано з тим, що на території аль-Андалус проживало багато християн, відтак християнство, що надавало перевагу латинським термінам відіграло важливу роль у тогочасному суспільстві.[28, 138-139].

Отже, у добу середньовіччя кастильська мова запозичила безліч лексики з арабської мови, що стало наслідком завоювання маврами Піренейського півострова.

Фонетичні особливості арабізмів, однак, не вплинули на іспанську. Більшість фонем арабської мови відсутні в іспанській, і запозичення з арабської видозмінювалися у звучанні, пристосовуючись до іспанської мови [28, 142-145].

Фонетичні особливості сучасного андалузького діалекту сильно відрізняють його від північних кастильських говірок, а також знайшли своє місце і в деяких латиноамериканських діалектах, наприклад у ріоплатському, карибському, чи діалекті Чилі.

Історичні, соціальні та політичні умови призвели до того, що багато іспанців, у тому числі й андалузців, не визнають право андалузького діалекту на інакшість, вважаючи його грубою деформацією «правильної» кастильської мови. Наприклад, у гумористичних діалогах певних персонажів часто використовують андалузьку мову для створення комічного ефекту. Таким чином, традиційно склалося негативне ставлення до андалузького діалекту з боку носіїв інших мовних різновидів в Іспанії. Насправді, згадки, які зневажають, відкидають або засуджують андалузьку мову, з'явилися ще на початку XVI століття. Припускається, що ці уявлення, пов'язані з тим, що багато носіїв північних діалектів кастильської «познайомилися» з андалузьким діалектом через іммігрантів та робітників з нижчого економічного класу, які переїжджали до промислових районів на півночі. Низький престиж цих людей і маргіналізація, якої вони зазнавали, поширилися і на різновиди мови, якою вони розмовляли. Ця дискредитація і дискримінація стала предметом різних полемічних політичних заяв [20].

Андалузька, як і інші південні різновиди Піренейського півострова, характеризується більш інноваційною вимовою, ніж північні діалекти. Зокрема, з точки зору артикуляції, андалузька мова демонструє більшу тенденцію до артикуляційного послаблення або редукації певних приголосних, а отже, більшою мірою відрізняється від вимови, запропонованої стандартною

орфографією, ніж інші діалекти. Одні з найбільш поширених характеристик південних говірок в Іспанії є наступними:

- 1) Відсутність розрізнення між [s] та [θ], через що слова *casa* (будинок) та *caza* (полювання) мають однакову вимову, яка різниться всередині регіону, тобто обидва слова можуть вимовлятися як ['ka sa] та ['ka θa];
- 2) Наявність аспірації [h] або втрата [s] (особливо всередині слова в позиції імплозії);
- 3) Ослаблення [x], що призводить до його уподібнення до звуку [h], наприклад, слово *tujer* вимовляється як [tu'hε], на відмінну від стандартної вимови [tu'xεr];
- 4) Веляризація звуку [n] у кінці слова з можливою назалізацією голосних: наприклад, слово *pan* вимовляється як [paŋ] або [pãŋ] (стандартна вимова — [pan]);
- 5) Нейтралізація або відсутність розрізнення між звуками [l] та [r] перед приголосними, наприклад: e[r] piño (замість e[l] piño), а в кінцевій абсолютній позиції нейтралізація може проявлятися через повну втрату звуку: *cantar* [kaŋ'ta] або в східній зоні [kaŋtæ], *hospital* [op:i'ta] або [ɔhpitæ];
- 6) Синкопа міжголосного звуку [d], наприклад: *comida* [ko'mi.a], *cadena* [ka'ena];
- 7) Перетворення звуку [tʃ] на [ʃ], явище найбільш поширене у південній частині Андалусії, наприклад: *tuchacho* [mu'ʃaʃo], *gazpacho* [gas 'pa ʃo].

З часом деякі з цих фонетичних рис поступово зникали з розмовної мови, що пов'язано, по-перше, з системою освіти — оскільки в школі навчають нормативній іспанській мові, діти починають несвідомо переймати риси стандартної кастильської вимови, а по-друге, із швидким розвитком та доступністю засобів масової інформації, які використовують літературний

стандарт. Багато з них вже рідкісні в офіційному мовленні, де частіше зустрічаються типові риси стандартної кастильської.

На відміну від інших іспанських діалектів, андалузька говірка демонструє велику консервативність в етимологічному використанні ненаголошених займенників *le*, *la* та *lo*; іншими словами, в андалузькому діалекті **відсутні** такі явища як:

а) ***leísmo*** — використання займенників третьої особи однини та множини непрямого об'єкта замість прямого, наприклад:

*No le he visto (*leísmo*);*

No lo he visto (стандарт);

«Я його не бачив»;

б) ***laísmo*** — використання займенника третьої особи однини та множини жіночого роду прямого об'єкта замість непрямого, наприклад:

*No la des tu número (*laísmo*);*

No le des tu número (стандарт);

«Не давай їй свій номер»;

в) ***loísmo*** — використання займенника третьої особи однини та множини чоловічого роду прямого об'єкта замість непрямого, наприклад:

*Creo que lo preocupa algo (*loísmo*);*

Creo que le preocupa algo (стандарт);

«Думаю, його щось хвилює».

Ці явища відсутні на більшій частині території Андалусії, натомість вони притаманні іншим говіркам, наприклад у Мадриді. Однак вони також мають вплив на андалузький діалект, що призводить до появи у ньому *leísmo* у таких виразах, як *le saludé* замість *lo saludé*.

На більшій частині заходу Андалусії та в деяких її східних частинах замість займенника *vosotros* використовується *ustedes*, проте якщо в

Латинській Америці форма *vosotros* повністю вийшла з ужитку, в Андалусії дієслова все ще видозмінюються згідно з другої особою множини:

¿Por qué ustedes estáis aquí? (андалузька);

¿Por qué vosotros estáis aquí? (стандарт);

¿Por qué ustedes están aquí? (стандарт).

Окрім того, в особових формах дієслова та в наказовому способі в другій особі множини вживається інфінітив із закінченням *-se*, тоді як на решті території півострова вживається форма наказового способу із закінченням *-os*:

¡Irse! замість *¡Idos!*

¡Sentarse! замість *¡Sentaos!*

Варто зазначити загальну тенденцію зменшення частоти використання форми наказового способу другої особи множини по всій території Іспанії. Для сучасних іспанців вона звучить занадто грубо, тому вони надають перевагу використанню інфінітива в значенні наказового способу для займенника *vosotros*.

Андалузька говірка вирізняється використанням визначеного артикля перед власними іменами, переважно в розмовах з близькими людьми. Ця особливість також зустрічається в багатьох інших діалектах іспанської, особливо в Мексиці. Це явище також поширене в інших романських мовах, таких як каталонська, португальська та італійська:

No sé tío, el Javier este me cae mal

«Не знаю, не подобається мені цей Хав'єр»;

De repente la Pilar se echó a llorar

«Раптом Пілар почала плакати».

Також артикль визначений артикль чоловічого роду однини, що вживається з іменниками жіночого роду, які починаються з наголошеної

літери «а» (або із сполуки літер «ha»), часто замінюється на визначений артикль жіночого роду:

el hambre → *la hambre*;

el aula → *la aula*.

Також спостерігається велика частота використання зменшувально-пестливих суфіксів -ito та -ita:

culpa → *culpita*;

loco → *loquito*;

rápido → *rapidito*.

Інколи при словозміні правильних дієслів першої групи у простому минулому часі дійсного способу використовується суфікс -emos замість стандартного -amos:

Cantar → *cantamos* → *cantemos*;

Cocinar → *cocinamos* → *cocinemos*;

Marcar → *marcamos* → *marquemos*.

Андалузська словозміна також вирізняється змінами у наголосі:

Háyamos замість *hayamos*;

Véngamos замість *vengamos*;

Sálgais замість *salgáis*.

У східній частині Андалусії поширеним є явище заміни закінчення -éis на -ís та навпаки:

Venís → *venéis*;

Salís → *saléis*;

Queréis → *querís*;

Ponéis → *ponís*.

Однією із рис, яка є також характерною для ріоплатської говірки є зміна суфіксів у простому минулому часі доконаного виду:

Mataste → *matates*

Comiste → *comites*;

А також додавання закінчення -s до словозміни у цьому часі, явище, поширене для дуже багатьох діалектів іспанської:

Hiciste → *hicistes*;

Rompiste → *rompistes*.

Андалузській говірці, як і ріоплатському діалекту, притаманне явище, подібне до *dequeísmo* (використання прийменника *de* у місцях, де він не потрібен), але в інших конструкціях між дієсловом та інфінітивом:

Ayer nos propuso de viajar a Andorra;

«Учора він запропонував нам поїхати в Андорру».

Ще одна цікава особливість андалузської морфології — використання допоміжного дієслова *ser* замість *haber* у давноминулому часі недійсного способу (*pluscuamperfecto de subjuntivo*):

Hubiera dicho → *fuera/fuese dicho*;

Hubiera vivido → *fuera/fuese vivido*.

Характерна лексика для цього регіону, як правило, має арабське, мосарабське, латинське, ромське тощо походження. В андалузському діалекті використовується багато термінів, які в інших регіонах вже є архаїзмами — «Револьюційна фонологія та морфосинтаксис андалузського діалекту вступає в контраст з його архаїчною лексикою», пише Р. Лапеса. Наприклад, в Гранаді досі вживаються такі слова мосарабського походження як *cauchil* (сховище з водою), *almatriche* (рів), *paulilla* (міль), а також такі арабізми як *aljofifa* (губка). Досі й вживається лексика, що походить від середньовічної іспанської,

наприклад *afuciar* (захищати), *cabero* (останній), *entenzón* (розбрат), *certenidad* (впевненість, точність), *casapuerta* (коридор, ганок), *disanto* (свято), *escarpín* (шкарпетка) тощо [28, 513-514].

З іншого боку, андалузька говірка перейняла деякі кастильські та леонські фонетичні особливості під час реконкісти. Так, з'явилися такі риси в андалузькій говірці як заміна [l] на [r] в деяких позиціях (наприклад, *plato* → *prato* чи *blanco* → *branco*), а також додавання звуку [d] на початку слова (наприклад, *alguno* → *dalguno* чи *ir* → *dir*). В цей же період андалузька лексика збагатилась такими запозиченнями з каталанської та арагонської говірки як *jaquir* (покидати), *llampo* (блискавка), *espernable* (мерзенний, нікчемний), *fiemo* (гній, послід). Звідти ж бере свій початок тенденцій носіїв андалузького діалекту використовувати зменшувально-пестливі суфікси (наприклад, такі форми як *perrete* чи *cabayete* на північному сході міста Хаен та *caballico* та *perrico* на півночі та сході міста Альмерія) [28, 514-515].

У багатьох випадках андалузька лексика є спільною з деякими латиноамериканськими діалектними областями. Однак не вся андалузька лексика включена до словника Королівської академії іспанської мови (RAE). Наприклад, кількість андалузьких термінів, що включені до словника дещо менша, ніж кількість аргентинських, арагонських, кастильських, чилійських та інших діалектизмів.

З семантичної точки зору, лексичні особливості андалузької мови полягають не лише у великій кількості архаїзмів та арабізмів, а й у використанні кастильської лексики, надаючи їй додаткових значень — кастильські слова часто вживаються зі значенням, відмінним від звичайного на решті Піренейського півострова. Варто згадати про *іспано-ромську мову*, або ж *мову кало*, що мала неабиякий вплив не лише на андалузький діалект, а й на культуру Андалусії. Так, андалузька лексика збагачена великою кількістю слів, запозичених з іспано-ромської мови. Отже, розгляньмо андалузькі діалектизми та їх походження:

Таблиця 5.

Діалектизм	Мова походження	Кастильський аналог	Переклад українською
achará	іспано-ромська (від <i>jacharar</i> – нагрівати)	1. avergonzarse, 2. enojar	1. соромитися, 2. злитися
acipotado	іспанська (від <i>cipote</i> – дурень)	atontado	дурень; той, хто не вміє поводитися
acituna	арабсько-іспанська (від <i>azzaútina</i>)	aceituna	оливка
acoquinar	французька (від <i>acoquiner</i> – зв'язатися з кимось/чимось)	acobardar	злякатися
albérchigo	арабсько-іспанська (від <i>albérsiq</i>)	albaricoque	абрикос
alicatao	іспанська (від <i>alicatar</i> – класти плитку)	borracho	п'яний
bermejuela	іспанська (від <i>beremja</i> – червонястий колір)	brezo	верес
bombo	латина (від <i>bombus</i> – шум)	embriaguez	стан алкогольного сп'яніння
engarzarse	арабсько-іспанська (від <i>gárza</i>)	enzarzarse	сваритися
esmorecécio	латина (від <i>esmorecere</i> – помирати)	desfallecido	знесилений

Ця таблиця демонструє, звідки походять деякі андалузські діалектизми — переважно це арабсько-іспанська мова, що існувала у період арабського панування на Піренейському півострові. Андалузська лексика також була запозичена із французької мови та латини та використовує багато кастильської лексики, змінюючи її семантичне значення.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У результаті проведеного аналізу мексиканського, аргентинського та андалузького діалектів було виявлено як спільні риси, так і суттєві відмінності, що виникли внаслідок різних історичних, соціальних та географічних умов розвитку кожного з них. Висновки, що випливають із дослідження, можна розділити на кілька ключових аспектів: історичні чинники, фонетичні особливості, граматичні відмінності та лексичний склад.

Історичний контекст формування цих діалектів відіграв ключову роль у їх диференціації. Андалузький діалект, як один із найстаріших іспанських діалектів, сформувався під впливом кількох хвиль завоювань та імміграцій, зокрема арабського панування на Піренейському півострові, що тривало понад 700 років. Цей вплив залишив помітний слід на фонетиці, лексиці та культурному розвитку регіону. Андалузький діалект також мав вплив на розвиток іспанської мови в Латинській Америці, оскільки багато перших колонізаторів походили саме з Андалусії. Цей факт особливо помітний в аргентинському та мексиканському діалектах.

Мексиканський і аргентинський діалекти розвивалися в новому географічному середовищі після іспанської колонізації. Історія Мексики та Аргентини, зокрема взаємодія з корінними культурами, такими як ацтеки і майя в Мексиці та гуарані в Аргентині, а також подальша імміграція, зокрема європейська, вплинули на формування унікальних рис кожного діалекту. Аргентинський діалект, наприклад, піддався значному впливу італійських іммігрантів, що відображається в його фонетичній системі та лексичному складі. Мексиканський діалект зберігає в собі багато елементів мов корінних народів, таких як науатль.

Фонетичні відмінності між цими діалектами є однією з найбільш помітних рис. Андалузький діалект вирізняється характерними фонетичними явищами, такими як *seseo* (відсутність розрізнення звуків [s] і [θ]) та *ceceo* (вимова звуку [θ] на місці звуку [s]), що значно відрізняє його від інших

варіантів іспанської мови. Також важливою рисою є скорочення кінцевих приголосних, зокрема [s] у кінці складу, яке часто випадає або послаблюється.

В аргентинському діалекті, що складає частину ріоплатської говірки, вирізняється явище, при якому звуки [j] та [ʎ] зливаються в звук [ʒ] або [ʃ]. Це робить вимову аргентинців легко впізнаваною, особливо у порівнянні з іншими варіантами іспанської мови.

У мексиканському діалекті також присутні специфічні фонетичні риси, такі як чітка вимова приголосних у кінці складів, що відрізняє його від андалузького діалекту. У мексиканській вимові часто зустрічається пом'якшення глухих приголосних, таких як [t] і [d], особливо в розмовній мові. Вплив корінних мов також відображається у збереженні певних звуків та інтонаційних моделей.

Грамматика мексиканського, аргентинського та андалузького діалектів також має свої особливості. Наприклад, в Аргентині поширене використання *voseo* — замість займенника *tú* використовують *vos*, що супроводжується відповідними змінами в дієвідмінюванні, як, наприклад, *vos sos* замість *tú eres*. Ця риса відрізняє аргентинський діалект від інших іспаномовних країн, включаючи Мексику та Андалусію, де використовується стандартна форма. Однак варто зазначити, що форма займенника другої особи однини *vos* використовується і в інших латиноамериканських країнах, але з меншою інтенсивністю. Це пов'язано з тим, що використання цього займенника вважається менш престижним у більшості іспаномовних країнах, але Аргентина одна з небагатьох країн, у яких його використання є нормативним та стандартизованим.

У мексиканському діалекті вживається багато граматичних конструкцій, які є відмінними від стандартної кастильської мови, а саме надмірне використання артиклів, як визначених, так і невизначених. Так, у Мексиці можуть сказати “*soy un profesor*” замість “*soy professor*”, що, імовірно, є впливом англійської мови (в англійській мові необхідно використовувати неозначений артикль говорячи про професії та в подібних конструкціях).

Також спостерігається аномальне використання займенників однини та множини прямого та непрямого об'єкта.

В андалузькому діалекті граматичні структури є менш відмінними від стандартної іспанської, проте спрощення та скорочення слів, зокрема пропуск певних звуків у вимові, роблять його специфічним для слуху, що створює ефект більш швидкої та спрощеної мови. Андалузька говірка, на відміну від мексиканської, вирізняється більш консервативним використанням займенників прямого та непрямого об'єкта, тобто мовцям андалузького діалекту не притаманні такі явища як *leísmo*, *laísmo* чи *loísmo*, тобто помилкове використання відповідних займенників. Вищезазначені явища, однак, є притаманними для інших діалектів Піренейського півострова, особливо це стосується таких центральних говірок, як мадрридська та кастильська. Так, через тісний контакт цих діалектів в андалузькому мовленні з'явилося використання займенника непрямого об'єкта замість займенника прямого об'єкта (*leísmo*).

Що стосується лексики, то кожен з досліджуваних діалектів збагачений словами, які відображають специфіку культурного середовища. У мексиканському діалекті багато запозичень з мов корінних народів, таких як науатль. Слова *chocolate*, *tomate*, *aguacate* походять із цих мов і стали частиною загальноіспанської лексики, проте їх походження міцно вкорінене в мексиканській культурі. Особливими для мексиканського діалекту є слова із суфіксами *-ote* чи *-ete*, а також слова, що розпочинаються на *ch-* (*chapopote*, *chapulín*, *guajolote*, *chipote* тощо).

Аргентинський діалект також має свій унікальний лексичний пласт, багато в чому завдяки *лунфардо* — соціолекту, який виник у робітничих кварталах Буенос-Айреса в кінці XIX століття. Слова з лунфардо, такі як *mina* (дівчина) та *laburar* (працювати), увійшли до щоденного вжитку і часто зустрічаються в аргентинській літературі, музиці та розмовній мові. Саме завдяки активному використанню в культурі лексика лунфардо й поширилась в інших іспаномовних країнах.

Андалузький діалект також характеризується багатомовною лексикою, значна частина якої має арабське походження, через історичний вплив арабського завоювання Іспанії. Слова на кшталт *aceituna* (оливка), *albahaca* (базилік) та *almohada* (подушка) мають арабське коріння і використовуються в багатьох іспаномовних країнах, але їхнє походження особливо яскраво проявляється в андалузькому регіоні. Ще однією яскравою характеристикою андалузької лексики є використання слів, які існують в кастильській мові, проте видозмінюючи їх, надаючи дещо відмінне або ж абсолютно інше семантичне значення, наприклад замість звичного слова *atontado* (дурень) використовується слово *acipotado*, яке в свою чергу також походить від слова із таким же семантичним значенням (*cipote*). А от андалузьке слово *bermejuela* — верес, походить від слова, що позначає червоний колір.

Отже, аналіз мексиканського, аргентинського та андалузького діалектів виявив важливі відмінності та спільні риси, які відображають багатовікові культурні, історичні та мовні впливи. Історичні умови, зокрема колонізація та імміграція, відіграли ключову роль у формуванні цих діалектів. Фонетичні, граматичні та лексичні особливості кожного з них підкреслюють багатогранність іспанської мови, яка змінюється та адаптується залежно від регіону та соціального контексту. Дослідження діалектів показує, що мова не є статичною, а постійно еволюціонує, вбираючи нові впливи та відображаючи культурні особливості свого часу й місця.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження, що включало теоретичні засади, характеристику індіанських мов, а також детальний аналіз мексиканського, аргентинського та андалузького діалектів, можна виділити кілька ключових висновків, які розкривають складність і багатогранність мовної картини на території Іспанії та Латинської Америки. Це дослідження підкреслює важливість розуміння мовної різноманітності, а також взаємозв'язку між мовами та культурами.

У першому розділі роботи були визначені терміни, що стосуються діалекту, соціолекту та літературної мови. Діалект був охарактеризований як регіональний варіант мови, що має свої специфічні фонетичні, граматичні та лексичні риси. Це може проявлятися в зміні вимови звуків, використанні специфічних слів та конструкцій, що не завжди зрозумілі носіям стандартної літературної мови. Наприклад, у мексиканському діалекті існує велика кількість запозичень із мови науатль, що є незрозумілою для мовців із Піренейського півострова.

Соціолект, в свою чергу, відображає мовні варіації, що виникають унаслідок соціальних чинників, таких як клас, освіта, вік та професія. Соціолекти можуть включати терміни, що специфічні для певних груп, і можуть варіюватися в залежності від контексту спілкування. Наприклад, лунфардо — соціолект, що виник у Аргентині у XIX-XX ст. серед населення нижчого економічного класу, однак згодом зіграв велику роль у формуванні ріоплатської лексики, здобувши популярність серед мас завдяки використанню у різних музичних жанрах, таких як танго чи рок-музика. Літературна мова, базуючись на стандартизованих формах, є універсальною для всіх носіїв мови і використовується у писемності, формальних контекстах, офіційних документах та медіа.

Дослідження також включало характеристику індіанських мов на території Месоамерики та Південної Америки. Деякі із них й досі перебувають

в активному вжитку, наприклад гуарані. Індіанські мови, такі як науатль, кечуа, юкатанська мова, аймара та багато інших, мають глибоке коріння в історії континенту і відображають багатий культурний спадок корінних народів. Взаємодія між іспанською мовою та індіанськими мовами стала значущим фактором у формуванні лексичного складу іспанських діалектів на території Латинської Америки.

На прикладі мексиканського діалекту можна побачити, як слова з науатль, мови, відомої також як ацтецька мова, такі як *chocolate* (шоколад), *tomate* (помідор) та *aguacate* (авокадо), стали невід'ємною частиною іспанської мови, збагачуючи її лексичний запас. Це свідчить про взаємозв'язок між мовами та культури, що відображає історію колонізації та культурної асиміляції. Однак для мексиканської говірки притаманні й інші слова, які можуть бути незрозумілими для мовців інших іспанських діалектів, наприклад *chapulín*, *chipote*, *guajolote*, *chapopote* тощо. Усі ці слова походять з мови науатль, що можна визначити за їх суфіксами *-ote* та *-ete*. Ще однією визначною характеристикою запозичень із мови науатль є звук [tʃ].

Крім того, в Південній Америці, мови кечуа та гуарані мають вплив на іспанську мову, зокрема на лексичний рівень, формуючи специфічні терміни, які використовуються в щоденному спілкуванні. Ця взаємодія є прикладом того, як мова може служити мостом між культурами, дозволяючи зберігати ідентичність і культурну спадщину.

У рамках аналізу мов на території Іспанії були виявлені значні різноманітності, що зумовлені географічними, історичними та соціальними факторами. Країна є домом для кількох регіональних мов, таких як каталанська, баскська, галісійська та інші, що мають свої унікальні характеристики, граматичні структури та лексику. Ці мови, окрім кастильської, формують багатий мовний ландшафт Іспанії.

Каталанська, наприклад, не тільки вживається в Каталонії, але й має значний вплив у Валенсії та на Балеарських островах. Її розвиток та стандартизація свідчать про культурну самобутність регіону. Баскська мова,

що належить до ізольованої мовної групи, унікальна за своєю структурою та має мало спільного з іншими європейськими мовами. Галісійська мова, близька до португальської, демонструє вплив культурної ідентичності регіону, розташованого на північному заході Іспанії.

Арабський вплив, що триває з часів мусульманського правління на Піренейському півострові, залишається помітним у лексиці іспанської мови, зокрема в андалузькому діалекті. Слова з арабським корінням, такі як *aceituna* (оливка), *albahaca* (базилік) та *almohada* (подушка), є прикладами інтеграції арабських елементів у іспанську лексику.

Другий розділ роботи був присвячений детальному аналізу мексиканського, аргентинського та андалузького діалектів, які мають свої історичні та культурні корені.

Мексиканський діалект, зокрема, розвивався в контексті впливу корінних мов, зберігаючи значну частину словникового запасу, запозиченого з мови науатль та інших мов. Мексиканський варіант іспанської мови відзначається чіткою вимовою приголосних, що робить його легким для сприйняття. Це спричинено тим, що мексиканська говірка розвивалась під впливом нейтральної кастильської мови.

Аргентинський діалект, в свою чергу, відрізняється своїми специфічними фонетичними явищами, зокрема звуки [j] та [ʎ] зливаються в [z] або [ʃ]. У ході дослідження, однак, було виявлено, що в сучасній аргентинській говірці переважає звук [ʃ]. У минулому столітті така вимова була притаманна нижчим соціальним класам, проте згодом стала поширеною для всієї країни, а культурний взаємозв'язок Аргентини з країнами-сусідками (музика, телебачення) призвів до того, що звук [ʃ] повністю витіснив звук [z] з мовлення усіх носіїв ріоплатського діалекту.

Використання займенника другої особи однини *vos* замість стандартного *tú* також є характерною рисою аргентинського діалекту. Аргентина була однією з перших країн, де використання цього займенника стало унормованим. Це призвело до того, що *voseo* тепер є невід'ємною частиною

аргентинської говірки. Явище *voseo* також притаманне й іншим діалектам, однак в інших іспаномовних країнах воно вважається менш престижним та не заохочується.

Аргентинський вокабуляр збагачений термінами з *лунфардо* — діалекту, що виник у робітничих кварталах Буенос-Айреса, і які стали частиною повсякденного спілкування. У лунфардо переважають лексеми, що були запозичені з італійської мови, що підкреслює вплив італійської культури, що яскраво проявляється в мовленні, літературі та музиці. Проте діалект лунфардо також збагачений лексикою з місцевої корінної мови — гуарані. Лунфардо спочатку був відомий як діалект нижчих класів, оскільки він розвинувся серед маргіналізованих верств населення, такі як іммігранти (італійці), чорношкірі та корінне населення країни (індіанці). Згодом виник міт про те, що лунфардо — діалект злочинців, оскільки його почали асоціювати з представниками нижчого соціального класу, які опинилися за ґратами. Так, навіть зараз деякі джерела ототожнюють лунфардо з «діалектом злочинців».

Андалузський діалект, як один з найстаріших, має характерні фонетичні явища, які є унікальними для цього регіону. Випадання кінцевих приголосних і специфічні акценти роблять андалузську вимову особливо впізнаваною. Крім того, андалузський діалект демонструє вплив арабської мови, що простежується в лексиці та культурному контексті. Слова арабського походження, такі як *almohada* (подушка) та *azúcar* (цукор), свідчать про історичну взаємодію, яка збереглася через століття.

Андалузський діалект має одну з найстаріших історій, оскільки почав своє формування ще у середньовіччі, у період Арабського завоювання Піренейського півострова. У період після Реконквісти, починаючи з другої половини XV ст. почали з'являтися відомості про особливість андалузської говірки від різних мислителів, письменників та культурних діячів того часу. Андалузська говірка вже тоді порівнювалась з кастильською та вважалась менш престижною. Однак її фонетичні риси стали більш популярними після іспанського завоювання Центр- та Південноамерики, оскільки більшість

іспанських завойовників походили саме з Андалусії. Тому більшість сучасних латиноамериканських діалектів мають дуже багато спільних рис з андалузькою говіркою.

Важливо розуміти, що андалузький діалект досить різноманітний та поділяється на регіональні варіації. Так, південні варіації андалузької говірки схильні вимовляти літери *c*, *s*, та *z* як [θ]. У стандартній кастильській вимові, наприклад, так вимовляються лише літери *c* та *z*. В інших регіонах Андалусії, натомість, усі вищезазначені літери вимовляються як дзвінкий звук [s]. Ця ж характеристика перейшла до латиноамериканських діалектів, і сьогодні звук [θ] практично відсутній.

Загалом, носії андалузького діалекту схильні до скорочення слів та аспірації деяких звуків, тому їхня вимова надзвичайно сильно відрізняється від інших діалектів іспанської мови та може бути складною для сприйняття для студентів-початківців, або навіть для інших носіїв іспанської мови.

Лексика андалузької говірки відрізняється великою кількістю архаїзмів та арабізмів. Так, деякі носії арабської мови зазначають, що можуть зрозуміти на слух певні лексеми андалузького діалекту. Ще однією цікавою рисою андалузького діалекту є використання слів, які існують в кастильській мові, проте видозмінюючи їх, надаючи їм або повністю нове семантичне значення, або ж злегка відмінне від вже існуючого.

Отже, результати дослідження підтверджують важливість аналізу мовної різноманітності та її впливу на культурну ідентичність. Дослідження діалектів, їх фонетичних, граматичних і лексичних особливостей, є критично важливим для розуміння мовних процесів, які відбуваються в сучасному світі, а також для збереження культурної спадщини регіонів.

Це дослідження не лише підкреслює мовну багатогранність, а й демонструє, як мова функціонує як засіб комунікації та відображає соціокультурні зміни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Alvar, M. (Ed.). (1996). *Manual de dialectología hispánica: El Español de España. El Español de América*. Barcelona: Ariel.
2. Andalucía TB. (2008, Febrero 28). *Palabras y expresiones andaluzas para sentirte como un Andaluz*. doi: <https://andaluciatb.com/palabras-expresiones-andaluzas/>
3. Andrade M. J., (1955). *A grammar of modern Yucatec*. doi: https://www.christianlehmann.eu/ling/sprachen/maya/andrade/andrade_edit.php
4. Aragonés, L., Palencia, R. (2007). *Gramática de uso del español: Teoría y Práctica C1-C2*. Ediciones SM.
5. Aronson, L., Furmanski, H. M., Rufiner, L., Estienne, P. (б.д.). *Características acústicas de las vocales del español rioplatense*. doi: <https://web.archive.org/web/20070228194338/http://www.sinfomed.org.ar/Ma/ins/temas/vocetexto.htm>
6. Badia i Margarit, A. M., (1984). *Gramática histórica catalana*. València: E. Climent.
7. Baquero Velásquez, J. M., Westphal Montt, G. F. (2014). Un análisis sincrónico del voseo verbal chileno y rioplatense. *Forma y Función*, 27(2),11-40. doi: <https://www.redalyc.org/pdf/219/21935715001.pdf>
8. Bielińska-dusza, E., (2022). The Motivation of Generations — What Drives Generation X, Y, Z? *Journal of Human Resources Management Research*. 2022. doi: <https://ibimapublishing.com/articles/JHRMR/2022/637177/>
9. Bustos, A., (2008). *El queísmo*. Blog de Lengua. doi: <https://blog.lengua-e.com/2008/el-queismo/>
10. Carricaburro, N.B., (б.д.). *El voseo en la historia y en la lengua de hoy*. doi: <https://www.elcastellano.org/el-voseo-en-la-historia-y-en-la-lengua-de-hoy>

11. Censabella, M., (2010). *Situación sociolingüística de los pueblos indígenas en Argentina*. doi: <https://archivo-cdl.blogspot.com/2010/01/situacion-sociolingustica-de-los.html>
12. Chang, C. B. (2008). Variation in palatal production in Buenos Aires Spanish. У М. Westmoreland & J. A. Thomas (Ред.), *Selected Proceedings of the 4th Workshop on Spanish Sociolinguistics* (с. 54–63). Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project. doi: <https://www.lingref.com/cpp/wss/4/paper1755.pdf>
13. Correa, P.A., Couto, L. R., (2012). Sociolingüística rioplatense: Principales fenómenos de variación. *Español Actual: Revista de Español Vivo*, 98, 161-216. doi: https://www.researchgate.net/publication/351009188_Sociolingustica_rioplatense_principales_fenomenos_de_variacion
14. DAN IT Education. (б.д.). Junior, middle, senior, lead: у чому різниця та чи є життя після senior? doi: <https://dan-it.com.ua/uk/blog/junior-middle-senior-lead-u-chomu-riznyczya-ta-chy-ye-zhyttya-pislya-senior/>
15. De Miguel, A., (2008, Octubre 10). *Queísmo y dequeísmo*. Libertad Digital. doi: <https://www.libertaddigital.com/opinion/2008-10-10/amando-de-miguel-queismo-y-dequeismo-5125490/>
16. Di Leva, M., (2024, June 12). *¿Cómo se habla el español rioplatense?* doi: <https://easyargentinestspanish.com/como-se-habla-el-espanol-rioplatense/>
17. Diario de Sevilla. (2014). *El andaluz, avanzadilla del español del futuro*. doi: https://www.diariodesevilla.es/entrevistas/andaluz-avanzadilla-espanol-futuro_0_820417965.html
18. Diccionario Andaluz. (б.д.). *Diccionario andalú: Palabras y Expresiones Andaluzas*. doi: <https://diccionarioandaluz.wordpress.com/page/2/>
19. Diccionario Etimológico Castellano En Línea. *Etimologías de Chile*. doi: <https://etimologias.dechile.net/>
20. El Mundo. (2008, Febrero 29). *Ana Mato (PP) dice que los niños andaluces son "prácticamente analfabetos"* doi: <https://www.elmundo.es/elmundo/2008/02/29/eleccionsgenerales/1204313757.html>

21. Fernández López, J., (2016, Junio 11) *Ceceo y Seseo: Origen y evolución histórica*.
doi: <https://web.archive.org/web/20160611192833/http://www.hispanoteca.eu/Gram%C3%A1ticas/Gram%C3%A1tica%20espa%C3%B1ola/Ceceo-Seseo.htm>
22. Goldoni, F., (2017). Los italianos, el lunfardo y el tango. *The Coastal Review: An Online Peerreviewed Journal*. 9(1), Article 1.
doi: <https://digitalcommons.georgiasouthern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1124&context=thecoastalreview>
23. Gutiérrez, M., (б.д.). *Caracterización de las funciones del pretérito perfecto en el español de América*.
doi: https://web.archive.org/web/20091216033924/http://congresosdelalengua.es/valladolid/ponencias/unidad_diversidad_del_espanol/2_el_espanol_de_america/gutierrez_m.htm
24. Gómez Navarro, J. L., (2004). *Historia Universal*. Pearson Educación: México.
doi: https://books.google.es/books?id=wWIoq34inDsC&hl=uk&source=gb_s_book_other_versions
25. Harris M., Vincent N. (Ed.). (2003). *The Romance languages*. Routledge: London and New York.
doi: https://books.google.es/books?redir_esc=y&hl=es&id=IULWOT1o0SsC&q=170#v=snippet&q=170&f=false
26. Hotta, H. (1997). *La estandarización y el regionalismo en el voseo del español argentino*. doi: <https://web.archive.org/web/20061216061101/http://www.aichi-pu.ac.jp/for/~hotta-hi/hh1997b.htm>
27. Laka, I., (1996). *A brief grammar of Euskara, the Basque language*.
doi: <https://www.ehu.es/documents/2430735/0/A-brief-grammar-of-euskara.pdf>
28. Lapesa, R., (1981). *Historia de la lengua española*. Editorial Gredos: Madrid.
doi: <https://filologiaunlp.wordpress.com/wp-content/uploads/2012/04/rafael-lapesa-historia-de-la-lengua-espanola.pdf>

29. Luque, R. (б.д.). Los valores del diminutivo ‘-illo’ en el proceso de lexicalización. *Università degli Studi di Trieste. Artifara: Revista de lenguas y literaturas ibéricas y latinoamericanas*, 22(1), 2022, 19.
30. Marcos Marín, F. A., (2013). *El español rioplatense: Lengua, literatura, expresiones culturales*.
doi: https://www.researchgate.net/publication/265902576_El_espanol_rioplatense_Lengua_literatura_expresiones_culturales_ed_by_Angela_Di_Tullio_y_Rolf_Kail_uweit_review
31. Matias Monheler, E.M., Matias Miranda, A. F., (2017). *La diversidad lingüística del español en el mundo contemporáneo: propuestas de actividades didácticas*.
doi: https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/sicele/sicele03/006_matiasm_onheler.htm
32. Moreno Fernández, F., (2013, Octubre). Panorama interdisciplinario del español en los Estados Unidos. *Tribuna Norteamericana*, 14, 1-6.
doi: https://www.researchgate.net/publication/282611990_Panorama_interdisciplinario_del_espanol_en_los_Estados_Unidos
33. Mosonyi, E. E. (1970). El español de la Argentina. Consejo Nacional de Educación, Buenos Aires. *Nueva Revista De Filología Hispánica* (NRFH), 19(1), 139–143.
doi: https://www.researchgate.net/publication/319294016_Berta_Elena_Vidal_de_Battini_El_espanol_de_la_Argentina_Consejo_Nacional_de_Educacion_Buenos_Aires_1964_227_pp
34. Mucherah, W. (2008). Immigrants’ Perceptions of their Native Language: Challenges to Actual Use and Maintenance. *Journal of Language, Identity & Education*, 7(3–4), 188–205. doi: <https://doi.org/10.1080/15348450802237806>
35. Orlando, A., (1992). *Zonificación Dialectal del Español en América*.
doi: <https://scholarsarchive.byu.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=2180&context=facpub>

36. RAE. (б.д.). Diccionario general etimológico de la lengua española: Tomo 1. doi: <https://www.rae.es/archivo-digital/diccionario-general-etimologico-de-la-lengua-espanola-tomo-1#page/11/mode/1up>
37. Real Academia Española. (б.д.). Ananá. doi: <https://www.rae.es/dpd/anan%C3%A1>
40. Real Academia Española. (б.д.). *Arroba*. doi: <https://dle.rae.es/arroba?m=form>
41. Real Academia Española. (б.д.). *Diccionario de la lengua española*. doi: <https://dle.rae.es/>
42. Real Academia Española. (б.д.). *Lunfardo*. doi: <https://dle.rae.es/lunfardo>
43. Rodríguez, A.E., (б.д.). *Historia del lunfardo*. doi: <https://radiosantiguas.com.ar/datos-de-interes-toda-la-info-que-buscas-general--informacion-interesante/historia-del-lunfardo.html>
44. Rumbaut, R. G., Massey, D.S. (б.д.). *Immigration and Language Diversity in the United States*. doi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4092008/>
45. Shimelman, A., (2017). *A grammar of Yauyos Quechua*. Berlin: Language Science Press. doi: <https://langsci-press.org/catalog/book/83>
46. Spanish Translator Services. (б.д.). *Latin American Spanish*. doi: <https://www.spanish-translator-services.com/articles/latin-american-spanish.htm>
47. Staggs, C., (б.д.). *A Perception Study of Rioplatense Spanish*. doi: https://scholarworks.boisestate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1212&context=mcnair_journal
48. Sáez Rivera, D., (2022). *Del español medieval al moderno a través de las gramáticas antiguas del español*. doi: https://www.academia.edu/74331573/Del_espa%C3%B1ol_medieval_al_moderno_a_trav%C3%A9s_de_las_gram%C3%A1ticas_antiguas_del_espa%C3%B1ol
49. Torres Sánchez, N. (2015). El sistema pronominal en el español de bilingües tepehuano del sureste-español. *Círculo de Lingüística Aplicada a la Comunicación*, 61, 10–35. doi: https://doi.org/10.5209/rev_CLAC.2015.v61.48466

50. Villanueva, A., (б.д.). *El Lunfardo*.

doi: https://bibliotecavirtual.unl.edu.ar:8443/bitstream/handle/11185/4208/RU052_04_A002.pdf?sequence=1&isAllowed=y

51. Web Archive. (2007). *El español de América*.

doi: https://web.archive.org/web/20070930002313/http://proyectociceros.net/final/profesores/eso4/t2/teoria_2.htm

52. Web Archive. (2009, Septiembre 5.). *Mexican Spanish Slang and other words used in Mexico*.

doi: <https://web.archive.org/web/20090905142628/http://espadiamapas.t35.com/mexicanslangtoenglish.html>

53. Web Archive. (2013, Agosto 2). *Grupo de Investigación Sociolingüística Andaluza de la Universidad de Sevilla*.

doi: <https://web.archive.org/web/20130802195631/http://www.sociolingüísticaandaluza.us.es/>

54. Web Archive. *Diccionario gallego*.

doi: <https://web.archive.org/web/20070329044448/http://www.diccionarios.tv/gallego.html>

55. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas aimaraicas*.

doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_aimaraicas

56. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas arahuacas*.

doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_arahuacas

57. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas caribes*.

doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_caribes

58. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas chibchenses*.

doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_chibchenses

59. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas mayenses*.

doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_mayenses

60. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas misumalpas*.

doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_misumalpas

61. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas mixezoqueanas*.
doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_mixezoqueanas
62. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas otomangues*.
doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_otomangues
63. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas pano*.
doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_pano
64. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas quechuas*.
doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_quechuas
65. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas totonaco-tepehuas*.
doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_totonaco-tepehuas
67. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas tucanas*.
doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_tucanas
68. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas tupíes*.
doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_tup%C3%ADes
69. Wikipedia. (б.д.). *Lenguas ye*. doi: https://es.wikipedia.org/wiki/Lenguas_ye
70. Wikipedia. (б.д.). *Індіанські мови*.
doi: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8
71. Wiktionary. (б.д.). *Glosario del lunfardo*.
doi: https://es.wiktionary.org/wiki/Appendice:Glosario_del_lunfardo
72. Wolgemuth, C., (1981). *Nahuatl grammar of the townships of Mecayapan and Tatahuicapan de Juárez, Veracruz* (C. S. MacKay, пер.). Second Edition (Electronic Version). doi: <https://sites.ualberta.ca/~csmackay/Mecayapan.pdf>
73. WordReference. (б.д.). *Conjugación de verbos en español*.
doi: <https://www.wordreference.com/conj/esverbs.aspx?v=conjugar>
74. Yadlovska, O. S. (б.д.). *Sociolect elements and genderlects in the modern Ukrainian language*.
doi: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/207/5766/12046-1?inline=1>

75. Institut d'Estudis Aranesos. (2019). *Els vèrbs*.

doi: <https://www.institutestudisaranesi.cat/wp-content/uploads/2019/11/33287-els-ve%CC%80rbs.pdf>

76. Wikipedia. (б.д.). *Заджаль*.

doi: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D0%B0%D0%BB%D1%8C>

77. Железняк, М. Г., & Масенко, Л. Т. (2007). *Діалект*.

doi: <https://esu.com.ua/article-24450>

78. Кочерган, М. (2001). *Вступ до мовознавства*. Київ: Академія.

doi: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kocherhan_Mykhailo/Vstup_do_movoznavsta.pdf?PHPSESSID=3jsff18celb82kp7n1ugnglbe4

79. Купріянов, Є.В., (2018). *Лексикографічна система іспанської мови: феноменологія інтегрального опису*. Київ: УМІФ НАНУ.

doi: <https://core.ac.uk/reader/186676640>